Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 162 (13651) | 1974 оной июлиин 13, суббото | Сэн 2 мүнгэн

БҮХЫ ХҮСЭЕЭ—ТЭЖЭЭЛ БЭЛДЭДХЭЛГЭДЭ

СЕНАЖ ДАРАЖА ЗАХАЛБА

Аймаг соогоо эгээн түрүүлэн Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхоз хээрын сабшалангай ногоо сабшажа, июлиин 9-hөө хойшо шэмэтэ тэжээл—сенаж даража эхилбэ. Тус ажахыда 13 трактортай, элдэб оньhон техникэтэй 25 хүнhөө бүридэhэн тусхай оньhожоруулагдаhан отряд эмхидхэгдэhэн.

...ээз даahан энэ отряд ажахынгаа бүхы отделенинүүдтэ ябажа, сенаж дараха юм. Байгша ондо совхоз бүхыдөө 1230 тонно сенаж дарахаар хараална. Шэмэтэ тэжээл хэжэ дараха ханалгаhан нүхэ, траншей олоор бэлдэгдэнхэй. Гансахан энэ жэлдэ Узкий Луг тосхоной фермэдэ 600 тонно сенаж дараха траншей шэнээр баригдаа.

Сенаж дараха хүдэлмэриие совхозой главна агроном В. В. Астрихинский өөрөө хүтэлбэрилнэ. Түрүүшын үдэр Заганай-Адагай фермын хажууда тус отряд сабшалангай ногоо косилкануудаар унагаагаад, наратай дулаан байhаниие hамбаашалан, тэрэнээ хахад үдэр хэбтүүлжэ hүүрэзгээд, хуряажа нүхэндэ дараба. Түрүүшын 70 тонно сенаж бэлэдхэгдээ.

Тус отрядта социалис мүрысөөнэй тусгаар гурим тогтоогдонхой. Хэрбээ тэдэнэй 5 хоног соо 400 центнер сенаж дараад байгаа hаань, улаан тугхан 100 түхэриг мүнгэн шан борюулагдаха байна.

Е. УТЕНКОВ,
«Бичурский хлебороб» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

ҮБҺЭНДӨӨ ОРООБДИ

Нилээд харюусалгатай хүдэлмэри — хонидой нooho хайшалалгын үшөө дүүрээгүй байхада, үбhэндэ орохо халуун хаhа тулажа ерэбэ. Сабшалангай ногоон үшөө hайса ургаг гэжэ хүлеэхэ сагшье hалаа. Июль hарын тэн шахуу болошобо ха юм.

Тиимэhээ манай совхоз июлиин 9-hөө үбhэеэ сабшажа захалба. Эгээн түрүүн Зүүн Оронгын уhалагдадаг сабшалангай ногоо унагаажа эхилээбди. Түрүүшын үдэрhөө бригадирнар Доржо Запханов, Шойжон Будаев гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг оньhожоруулагдаhан звенонуудай 7 косилкатай агрегадууд үбhэ сабшажа байна. Мүнөө хамта 100 гаран гектарай ногоон сабшагдаба. Даб дээрэ хаража үзэхэдэ, Зүүн Оронгын сабшалангай hайн ургасатай газарhаань гектарай дунда зэргээр 25—30 центнер үбhэн абтахаар.

Ойрын үдэрнүүдhээ Олзоной сабшаланда хоёрдохи отделениин В. Ф. Собенниковой даадаг звеногой үбhэшэд ногоогоо сабшажа эхилхэнь.

Мүнөө жэлдэ бүхы 2160 гектар сабшалан дээрэhээ 23,5 мянган центнер үбhэ заатагүй абаха зорилго табинабди. Харин нёдондо орондоол 15 мянган центнер үбhэн абтаhан байгаа. Байгша ондо үбhэ хуряалгада гүйсэд оньhожоруулагдаhан 4 звено, мүн үбhэеэ гар хажуураар, морин косилкаар сабшажа абаха 5 звено хүдэлхэ юм. Урид түсэблэжэ бүридхэhэнэймнай ёhoop, хүсэд шиидэжэ ороходоо, үбhэн дээрэ 32 трактор, 170 гаран хүн хүдэлхэ байна.

Үбhэеэ сабшажа эхилээд байhан оньhожоруулагдамал звенонууд ямар техникээр хангагданхайб гэжэ харабал, иимэ: үнинэй механизатор Шойжон Цыремпилович Будаевай звенодо МТЗ-50 тракторнуудта шагтагалаад ябаха 3 косилка, үбhэ тармаха үргэн абасатай 2 тармуур, тармаhан үбhэ суглуулан hүриин хажууда зөөхэ 3 волокуша, үбhэ сомохо 1 оньhон түхеэрэлгэ үгтэнхэй. Тэрээнhээ газаа тээ, ногоо сабшаад өөрөө суглуулжа абаха КИР-1,5, КИК, КУП-1,8 гэхэ мэтэ машинануудые хэрэгтэй болоходонь звенонуудта үгэхэбди. Эдэ техникэ гол түлэб сенаж даралгада, витаминтай ногооной гурил таталгада хүдэлгэгдэхэ юм.

Байгша ондо ехэнхи үбhэеэ тракторай ехэ шарганууд дээрэ hүрилхэбди. Даб дээрэ 100 шарга бэлдэгдээд байна.

Ингээд хэдэхэн хоногhоо АВМ-0,4 түхеэрэлгээ хүдэлгэжэ, ногооной гурил татажа захалхамнай. Бүхыдөө 250 тонно тиимэ тэжээл бэлэдхэгдэхэ байна.

Ч. БАРДУНАЕВ.
Улаан-Үдын аймагай Оронгын совхозой директор.

ТҮРҮҮШЫН ҺҮРИНҮҮД

ХЯАГТА (Телефоноор абтаба). Аймагай колхоз, совхозууд үбhэндөө орожо, ногооной гурил гаргажа, набшаhата тэжээл бэлэдхэжэ захалаа. Хяагтын совхозой үбhэшэдэй хэдэн звено сабшаландаа гаража, түрүүшын hүринүүдые бодхообо.

«Родина» колхоздо АВМ-04 агрегат хоёр халаанда хүдэлгэгдэжэ эхилээ. Мүн «Пограничный» совхоздо үбhэшэдэй хоёр звено ажаллажа байна.

Аймагай промышленна предприятинуудай, эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд ниитын малда набшаhата тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана.

П. МИХАЙЛОВ.

* * *

Хүйтэн хабар, зун байжа, гол сабшалангай ногооной үшөө муу байhан дээрэhээ, «Прибайкалец» колхозой Коменско, Турунтаевска отделенинүүдэй үбhэшэд даб дээрэ ойн соорхой, hужааг, уhа намагай заха, тарялангай хоорондуурхи ногооё гар хажуураар сабшажа эхилбэ.

Жэшээнь, Н. Д. Васильевай даадаг звено Засухино гэжэ газарта ой модоной заха зубшажа, горитойхон талмайн ногоо унагааhан байна. Наратай халуун байhаниие hамбаашалжа, тэдэнэр үбhэеэ урбуулжа байгаад хатаажа, түрүүшын hүри бодхообо.

К. МОЛЧАНОВ.
Прибайкалиин аймаг.

...УРЯАДАЙ М. Н. Ербановай нэрэмжэтэ хүдөө ажа... техникумэй 3-дахи курсын студентка Лиза Пирмаева ...ангын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо практика ...ана. Тиин тэрэ хонидые түргэн аргаар хайшалха онол ...ябари эрхимээр шудалаа.
...УРАГ ДЭЭРЭ: Лиза Пирмаева.
Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

...ҮРҮҮ АРГА ...ЭРЭГЛЭГДЭХЭ

...мага колхоз, совхозууд энэ жэлдэ үбhэ, тэжээл ...эгээр бэлэдхэжэ абаха зорилго урдаа табинхай. Ажа... бүхэн тэжээл бэлэдхэхэ тодорхой түсэб зохёожо, хаа ...агүй баталанхай.

...нэ жэлдэ ажахынууднай hайн, шэмэ ехэтэй тэжээл ...эдхэхэ зорилготой. Илангаяа ногооной гурил гаргаха, ...аж дараха, витаминна үбhэ бэлэдхэхэ хэрэгтэ горитой ...арал хандуулагдана. Байгша ондо бүхыдөө ногооной ...тонно гурил, 10 мянган тонно сенаж бэлдэхэ байна... Мүн үбhэеэ түргэнөөр, hайн шанартайгаар абаха ...хэ оролдохобди.

...үнөө үедэ ажахынууднай тэжээл бэлэдхэлгэдээ гол ...бэлэн болонхой. Энэ жэлдэ хабартаа хүйтэн байжа, ...ооной ургаса нилээд орой тоhон. Тиигэбэшье колхоз, ...хозууд үдэр, саг гээнгүй аргатай газартань энэ шуха... хүдэлмэреэ эхилжэ байна.

...ймаг дотор хоёр АВМ-04 машина бии. Энээнэй нэгэ...нь Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлгэгдэжэ, ...тонно ногооной гурил гаргаха хараатай. Нүгөөдэнь ...ргажанай совхоздо тодхогдонхой. Энэ агрегадаар тус ...хоздо 200 тонно, Шитханай совхоздо — 200 тонно ...рил бэлдэгдэхэ юм. Тус агрегат түхэреэн сүүдхэ соо ...лгэгдэхэ байна.

...эжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри Баргажанай совхоздо эм...эйгээр захаланхай. Эндэ байгуулагдаhан үбhэшэдэй ...звеногой 4-ниинь сабшалан дээрээ гараа. Нэгэ оньhо...оруулагдамал звенонь АВМ-04 агрегадта орохо ногоо ...шана. Бэшэ гурбаниинь намаг, доро газарай ногоо ...ряажа байна.

...эрэшэлэн Шитханай совхозой 4 звено намагай но... сабшажа эхилээ. Бодоной совхоздо 3 звено үбhэндөө ...оо. Ингэжэ эдэ үдэрнүүдтэ аймагай бүхы ажахынууд ...эл бэлэдхэхэ хүдэлмэридөө жэгдэрэн орохо жэшээ...

...үн аймагай предприятинууд болон эмхи зургаануу...ай хүдэлмэрилэгшэд колхоз, совхозуудта адагынь 240 ...нно набшаhата тэжээл бэлэдхэжэ үгэхэ гэжэ шиидээд, ...э хүдэлмэреэ ябуулжа байна.

...лон жэлэй таримал ногооё, сабшалангаа саг соонь ...ряажа абахын тула хүсэд оньhожоруулагдамал 11 зве... табигдаха байна. Тэндэ 81 трактор, хүсэд хүрэхөөр ...силка, тармуур үгтэнхэй, hүри хаяха машинанууд бии. ...э звенонуудай хүсөөр 13.500 тонно үбhэн бэлэдхэгдэ... байна.

...енаж дараха шулуулагдамал ханатай, оёортой тран...ейнүүд үсөөн. Зүгөөр тэрэниие хушаха плёнко бии.

...адна, hайн шанартай үбhэ хуряажа абаха зорилгоор ...эниие тюк болгон ябталха арга хэрэглэгдэхэ юм. Нё...ндо энэ арга зелёнко хуряалга дээрэ үргэнөөр хэрэг...гдэhэн байгаа hаа, мүнөө жэл тэрэ 5 пресс олон жэлэй ...огооной ургаса хуряаха байна.

...жахы бүхэндэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ ябагшадые урма...уулха, тэдэнэрэй дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэ ...урим зохёогдожо, ажалшадта ойлгуулагдажа байнхай.

...ингэжэ аймагай колхоз, совхозууд энэ жэлдэ ниитын...э адуу малые шэмэтэй hайн тэжээлээр хүсэд хангаха ...айhаниинь дамжаггүй.

А. АЙКАШЕВ,
Баргажанай аймсоведэй гүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин ахамад агроном.

ЕХЭ ОЛЗО—НООҺОНОЙ ШАНАРҺАА

Нooho хайшалга—халуун хаhа. Хайшалгын пункт дээрэхи ажалай эмхидхэлhээ амжалта дулдыдаха. Тиимэhээ энээндэ мүнөө гол анхарал хандуулагдана. Мухар-Шэбэрэй ажахынууд хонидоо хайшалха халуун хаhадаа түлэг оронхой. Тиимэhээ түрүүшын дүнгүүд юу харуулнаб, ажал хэр зүбөөр эмхидхэгдээб? Энээндэ харюусахын тула нэгэ ажахын жэшээ дурдая.

«Знамя Ленина» колхозой Номог-Толгойн пункт. Энэ пунктые тойроод олон отаранууд байрладаг. Тиибэшье пункт тээшэ туугдажа ябаhан олон hүрэг хонид харагдана. Графигай ёhoop, түрүүшээр хайшалхаар болоhон холын отарануудай залуу түлгэ хонид пунктда ерэнэ. Түрүүшын үдэрнүүдтэ энэ ээлжээн эбдэгдэдэг байгаа. Зариманиинь удаарха, нүгөөдүүлынь түрүүлхэ ушар гараhан. Энээниие болюулхын тула пункт дээрэ отарануудай ерэхэ саг часаар тодорхойлогдонхой. Энэ гурим хонишодто сахюулжа, эмхидхэжэ байха тусхай хүн томилогдонхой. Хайшалагдаха болоhон хонид асарагдажа, дүтүүр бэлшээгдэнэ. Энээнэй ашаар пунктда хайшалагдаха хонидой отара саг соогоо ерэдэг болоо.

Хайшалдаг бүхы машинануудые хүдэлгэхэ гээшэ тон шухала. Тиибэшье зарим үдэртэ хайшашанай али нэгэн шалтагаанаар ажалдаа гарахагүй ябадал үзэгдөө. Үгышье hаа, электрын элшын зарим үдэртэ үгтөөгүй гү. али хура бороohoo боложо, хайшашад ехэ сагаа миин гээхэ баатай болодог байгаа. Жэшээнь, Номог Толгойдо иимэ шалтагаанаар хэдэн үдэртэ юумэн хэгдээгүй hэн. Мүнөө ажалай эмхидхэлэй эдэ бүгэдэ түрүүшын дутагдалнууд усадхагданхай. Тиигэбэшье үдэр бүриин хиналта, шалгалта хэрэгтэй байна.

Энэ колхоздо мүнөө 70 хайша хүдэлнэ. Үдэртөө 21 00 хонин хайшалагдаха ёhотой. Зүгөөр эды тооной хонид үшөөл хайшалагданагүй. Тиимэhээ түсэб, графигуудаа, хайшашадай болон бусад хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай эмхидхэлые, ябасые үшөөл hайжаруулха хэрэгтэй болоно. Юуб гэхэдэ, хонидой нoohoн мүнөө хүсэд хөөрөөд байна, энэ хаhые үнгэргэжэ болохогүй ха юм даа.

Хэды тиимэ байбашье hаань, нoohoной шанар мүнөө тон шухала удха шанартай. Нoohoной түрүүшын «гараса» тиимэ hайн бэшэ. 3 килограммhaa дээшэ нoohoн үсөөн хонидhoo абтана. Энэ ушар хадаа граммшье нooho гээнгүй суглуулжа абахые баадхана. Харахада, зарим хайшашад. илангаяа залуу хүнүүдэй зүгhөө яараха, тэбдэхэ ябадал гаргагдана. Тиигэжэ нooho үлөөхэ, сами, хүлэйнь нooho абангүй гараха ушар үзэгдэнэ. Энэ хадаа ехэнхидээ түлөөhэнhөө болоно. Олон хонидые хайшалаа hаа, ехэ түлөөhэ абахаб гэжэ олон хонишод ойлгонхой.

Номог Толгойдо түлөөhэнэй талаар нилээд ехэ юумэн хэгдэнэ. Хайшалгын шанарай. нoohoной шанарай хойноhoo арадай хиналтын постын гэшүүд хаража байдаг. Хайшалагдаhан хонин, тэрээнhээ гараhан нoohoн тэрэ дороо шалгагдажа, тусхай дэбтэртэ бэшэгдэнэ. Түлбэриньшье нoohoной шанарhaa: 77 килограмм нooho хайшалhанай түлөө гол түлбэринь 5 түхэриг 60 мүнгэн. үшөө тиихэдэ үдэр соо нормоhoo (77 килограммhaa) үлүү ехэ нooho хайшалаа hааҥь, 50 процент хүрэтэр тэрэ түлбэринь ехэ болоно. Хэрбээ нoohoной шанар муу байгаа hаань, гол түлбэринь хороогдохо, нэмэлтэ түлбэри оройдоо абахагүй юм. Мүнөө колхоз 300 гаран центнер нooho гүрэндэ тушаагаад байна. Һайн сэгнэлтэтэйгээр абтаа. Тиихэдэ олон хонишод шанар тухай ехэ оролдолго гаргана. Энээн тухай колхозой главна зоотехник С. Батуев хөөрэжэ үгөө hэн. Анна Андреева, Анна Федорова, Галя Чернинова гэгшэд үдэртөө 50—60 толгой хонидой нooho hайнаар хайшална. Һургуулиин hурагша Цыдыпов Бэлигтэ, Жигмитдоржиев Амгалан ехэшүүлhээ дутанагүй. Түрүү хонишод үдэртөө 18—20 түхэриг хүрэтэр салин абана.

Үшөө нэгэ hайн юумэн гэхэдэ, газарта унаhан, гээгдэhэн нoohoн суглуулагдажа, тусхай сарай доро сэбэрлэгдээд. тушаагдана.

Теэд хэды иимэ байбашье, нoohoной үлөөгдэхэ, гээгдэхэ ушар үзэгдэхэеэл hанана. Тиимэhээ хиналта заатагүй хэрэгтэй. Эндэ арадай хиналтын гэшүүд, классировщигууд, мэргэжэлтэд өөhэдынгөө уялгые нарияар дүүргэжэ, ажахыдаа ехэ туhа хүргэхэ болоно. Колхоз мүнөө жэл 1250 центнер нooho тушааха. тиихэдэ 300 центнер недондонойнгоо үри бусааха зэргэтэй. Энэ ехэ харюусалгатай хэрэг. Хонишодой, хайшашадай социалис мүрысөөнэй гол зорилго энэ хэрэг болохо ёhотой.

Колхоздо 38 мянган хонид тоологдоно. Мүнөө хахадынь хайшалагдаа. Графигай ёhoop хонидой олонхинь хайшалагдаад байха байгаа. Энэ ушар ажалай эмхидхэлые бүри hайжаруулха. түргөөр аад, шанар hайнтайгаар хайшалха эрилтэ табина. Ехэ олзо — нoohoной шанарhaa.

М. БУЛАГАЕВ.

ХУРЯАЛГЫН ТЕХНИКЭ БЭЛДЭГДЭНЭ

Ороной урда районуудай ажахынууд тарягаа хуряажа эхилэнхэй. Харин ороной дунда, хойто ба зүүн районуудта тарияшад, механизаторнууд ургаса хуряалгадаа эдэбхитэйгээр бэлдэжэ байна. Мастерскойнууд соо, машинна паркнуудта оньhото техникэ хуряалгада бэлдэгдэнэ. Таряа хуряаха машина бүхэнөө hайнаар бэлдэhэн ажахынууд ажалдаа амжалта туйлана гээд урда районуудhаа абтаhан мэдээнүүд элирхэйлэн гэршэлнэ.

СССР-эй Центральна статистическэ управлениин мэдээсэhэнэй ёhoop, июлиин эхеэр ороной колхоз, совхозуудта 480 мянган комбайн гэхэ гү, али ургаса хуряалгада хабаадуулагдаха машинануудай 73 процентнь заhабарилагданхай. Энэнь үнгэрэгшэ жэлэйнхиhээ халта доогуур. Молдавиин, Грузиин, Украинын. Белоруссиин колхоз, совхозуудай тарияшад машина, техникээ hайнаар бэлдээ. Россин Федерациин, Армениин, Казахстанай ажахынуудта бэлэдхэлынь хангалтагүйшэг.

232 мянган гэхэ гү, али бүхы жаткануудай 69 процентнь тарялан дээрэ гаргагдахаар бэлэн болонхой. Россин Федерациин, Украинын, Казахстанай, Молдавиин, тодорхойлон хэлэбэл, эгээл олон жаткатай республикануудай, колхоз, совхозуудта заhабарилгын хүдэлмэри нёдондо жэлэй энэ үеынхиhөө гээгдэнэ.

Оpooho сэбэрлэдэг орёо нарин машинануудые механизаторнууд мүн лэ заhабарилна. 170 мянган гэхэ гу. али бүхы машинануудай 80 процентнь бэлэн болгогдоо. Литвагай, Эстониин, Молдавиин ажахынууд энэ хүдэлмэреэ дүүргэжэ байна. РСФСР-эй, Украинын, Казахстанай, Киргизэй, мүн бусад республиканууудай колхоз, совхозууд энэ талаар үнгэрэгшэ жэлэйхиhээ гээгдэжэ ябана.

Улhа ноолодог машинануудаа, силос, улhа, хлопок хуряадаг комбайнуудаа механизаторнууд нёдондонойхиhoo түргөөр бэлдэжэ байна. Свёкло хуряадаг комбайнуудые заhабарилга халта гээгдэлдэ оронхой. Саг шамдуулна. Мастерскойнууд, машинна паркнууд соо хүдэлмэриин час бүхэн габшагайгаар үнгэрхэ ёhотой.

(ТАСС-ай корр.).

ШЭНЭ ТАСС-hОНИН

Н. В. ПОДГОРНЫЙ СОМАЛИДА

КИСИМАЙО. (ТАСС-ай тусхай корр.). СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный албанай хэрэгээр Сомалин Демократическа Республикада уулзалгануудые хэжэ байнхай. Тус ороной хүтэлбэрилэгшэдтэй үнэн зүрхэнэй хөөрэлдөөнүүд, Сомалин хүн зонтой хани халуун уулзалганууд Соведүүдэй ороной арад түмэн тушаа Сомалин арадай хани ёhоной мэдэрэлтэйгээр хандадаг байhые гэршэлнэ.

Н. В. Подгорный, Верховно Революционно Соведэй Президент Мохамед Сиад Барре июлиин 10-да Могадишоhоо мордоод, Доодо Джубагай областиин захиргаанай түб—Кисимайо хото ерээ. Энэ хотонь Энэдхэг далайн ерье шадар, экваторhaa урдуур 60 километртэ оршодог юм.

Областиин Революционно Соведэй Түрүүлэгшэ подполковник Ибрагим Абди Нур, олониитын түлөөлэгшэд, Кисимайогой hурагшад. совет мэргэжэлтэд хүндэтэ айлшадые, удэшэжэ ябалсаhан совет болон Сомалин тушаалтадые аэропортдо халуунаар угтаа. Н. В. Подгорнын, Мохамед Сиад Барриин байха тусхай байра тээшээ ошохо замдань хотын олон мянган зон хүндэлэн амаршалба.

Н. В. Подгорный, Мохамед Сиад Барре тэрэл үдэртөө эндэхи мяханай комбинадта ошоо. Тус предприятиин директор Исмаил Хаджи Фарах ород хэлэн дээрэ тайлбари үгэбэ. Энэ хүн Московско гүрэнэй университедэй экономическа факультедые дүүргэнхэй. Советскэ Союзай туhаламжаар баригдаhан, ашаглалгада оруулагдаhан манай комбинат Сомалин Демократическа Республикын гүрэнэй эгээн томо предприятинуудай нэгэн юм гэжэ Исмаил Хаджи Фарах тайлбарилба.

Н. В. Подгорный предприятииень хараhанай hүүлээр хүндэтэ айлшадай дэбтэртэ тэмдэглэл хээ.

Областиин Революционно Соведэй Түрүүлэгшэ Ибрагис Абди Нур Н. В. Подгорнын хүндэлэлдэ сайлалга эмхидхэбэ.

Сомалин-совет хани барисаанда зорюулагдаhан ехэ митинг үдын хойно Кисимайогой стадион дээрэ болоо.

СДР-эй Верховно Революционно Соведэй Президент генерал Мохамед Сиад Барре. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный митинг дээрэ үгэнүүдые хэлэбэ. Тэдэнь ехэ анхаралтайгаар шагнагдаhан, альга ташалгануудаар угтагдаhан байна.

Митингын тараал дээрэ Советскэ Союзай ба Сомалин Демократическа Республикын гүрэнэй гимннүүд гүйсэдхэгдөө.

Н. В. Подгорный, Мохамед Сиад Барре, эдэниие үдэшэжэ ябалсаhан хүнүүд июлиин 11-дэ Кисимайоhoo Сомалин ниислэл—Могадишо хотодо бусажа ерэбэ.

Совет-Сомалин документнүүдтэ гар табигдаба

МОГАДИШО. (ТАСС-ай тусхай корр.). СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, Сомалин Демократическа Республикын Верховно Революционно Соведэй Президент генерал Мохамед Сиад Барре Совет Социалис Республикануудай Союзай ба Сомалин Демократическа Республикын хоорондын хани барисаан, харилсаа холбоон тухай договорто июлиин 11-нэй үдэр эндэ, Арадай ордон соо гар табиба. Тэрэшэлэн Совет-сомалин коммюнике зүбшэлэгдэhэн ба баталагдан абтаhан байна.

Экономическа, техническэ харилсаа холбоон тухай 1961 оной июниин 2-ой Совет-сомалин хэлсээн тушаа протоколдо мүн лэ гар табигдаа. Энээндэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо И. В. Архипов, СДР-эй Верховно Революционно Соведэй вице-президент Мохамед Али Самантар гар табиба.

МОГАДИШАДА МИТИНГ БОЛОБО

МОГАДИШО. (ТАСС-ай тусхай корр.). Сомали-совет хани барисаанай олон мянган хүнэй хабаадалгатай митинг июлиин 11-нэй үдын хойно Сомалин ниислэл хотын стадион дээрэ болобо.

Сомалин Демократическа Республикын Верховно Революционно Соведэй Президент Мохамед Сиад Барре, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный митинг дээрэ үгэ хэлээ.

СЭРЭГЭЙ ОКРУГТО ОРДЕН БАРЮУЛАГДАБА

ШЭТЭ. (ТАСС-ай корр.). Совет гүрэнэй өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадал бэхижүүлхэ, зэбсэгээр хамгаалха хэрэгтэ хубитаяа ехээр оруулhанай түлөө, сэрэгэй ба политическэ hуралсалдаа амжалтануудые туйлаhанай түлөө абаха болоhон Ленинэй орденииень Забайкалиин сэрэгэй округто барюулалгада зорюулагдаhан митинг болобо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн. СССР-эй оборонын министр. Советскэ Союзай Маршал А. А. Гречко суглаарагшадай зүгhөө халуунаар угтагдан. митинг дээрэ үгэ хэлээ. Тиихэдээ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ уншаад. Забайкалиин сэрэгэй округой тугта Ленинэй орден зүүлгэбэ.

Үндэр дээдэ шагнал абаhантайнь дашарамдуулан. солдадууд, офицернүүд болон генералнуудые СССР-эй Оборонын министр халуунаар амаршалаа. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев Забайкалиин сэрэгшэдтэ үнэн зүрхэнэй амаршалга хүргэнэ. сэрэгэй ба политическэ hуралсалдаа шэнэ амжалтануудые туйлахыень хүсэнэ. тиихэтээ хамта энэ округой сэрэгүүдтэ алба хэhэнээ халуун дулаанаар дурдана гэжэ А. А. Гречко мэдээсэбэ.

Забайкалиин сэрэгэй округой сэрэгшэд Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй баатар габьяата түүхэдэ олон алдарта хуудаhануудые бэшэhэн. Забайкалида, Яхадта, Алас-Дурнын хизаарта Совет засаг тогтоохо хэрэгтэ хубитаяа ехээр оруулhан байха. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу Ехэ дайнай жэлнүүдтэ гитлеровскэ hүрэг дээрмэшэдтэй тулалдааша байлдаануудта. дэлхэйн хоёрдохи дайнай үеэр Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй илалтата замаа амжалтаар дүүргэhэн Манжуртахи добтолхы ябуулгануудта Забайкалиин олон сэрэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадаhан юм.

Дайнай хойто тээхи үедэ Забайкалиин сэрэгэй округой сэрэгүүд Эхэ оронойнгоо зүүн зүгтэхи хилэнүүдэй аюулгүй байлга хангаха шухала зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэжэ байна гэжэ министр хэлэбэ.

Митингдэ хабаадагшад КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэг баталан абахадаа, оронойнгоо зүүн зүгэй хилэнүүдэй аюулгүй байлга хангахын тула хаба. хүсэеэ гамнахагүйбди гэжэ парти, правительство болон совет арадые найдуулба.

„САЛЮТ-3“ НИИДЭЖЭ ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС). Жолоодогдон дабшажа ябаа «Салют-3» гэжэ научна станциин экипаж хүдэлмэриингөө түрүүшын хахад хубиие дүүргэжэ байна.

Космонавтнар Павел Попович, Юрий Артюхин ээлжээтэ хүдэлмэриингөө түрүүшын үдэрэй үеэр дэлхэйн атмосферын спектральна дүрсэ шэнжэнүүдые буулгажа эхилээ. Дэлхэйн хаягай үдэртөө ямар байдагые, наранай орохо ба гараха үеын түхэл шэнжэнүүдые зураглан буулгаhан байна.

Станциин экипаж техническэ туршалгануудые хэхэ программын ёhoop, ажамидарал хангаха оньhон нарин, нэгэдхэмэл түхеэрэлгэнүүдэй тус тус хубинуудые туршажа үзөө. Тусхайлан хэлэбэл, агаарай шииг нойтоной зүйлнүүдые уhан болгожо абаха блогой хэр зэргээр хүдэлдэг байhые, тэрэшэлэн элдэб оршон байдалда станциин дулаа үгэдэг түхеэрэлгэнүүдэйнь хүдэлсые шалгаа.

Нүхэд Поповичой, Артюхинай бэе махабад hайн. Ниидэлгын программа амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ байна.

Монгол арадай һайндэр

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Монголой арадай революциин илаhаар 53 жэлэй ойтой дашарамдуулан. ажалшадай митинг ба жагсаал, Монголой Арадай арминн сэрэгүүдэй заншалта парад эндэ июлиин 11-дэ болобо.

Национальна мүрысөөнэй hайндэр-наадан үдэшэндөө ниислэл хотын стадионуудта эхилээ. Хоёр үдэрэй программын ёhoop. hур харбалга. бүхэнүүдэй барилдаан, моридой урилдаан болобо. Энээндэ мянга табан зуугаад морин хабаадаа, тэдэниие 5-haa 9 хүрэтэр наhатай үхибүүд унаад гүйлгөө. Тэрэшэлэн парашютистнүүдэй мүрысөөн болобо.

Улаан-Баатарай паркнуудта арадай зугаа наадан болоно. Монгол искусствын мэргэжэлтэд hайндэртэ зорюулжа, дуу хүгжэмэй шэнэ программануудые бэлдээ. Эдэ үдэрнүүдтэ Таджигай ССР-эй «Лола» гэдэг хатарай ансамбль хаба шадабаряа эндэ амжалтатайгаар харуулжа байнхай. Найр наадан арадай засагта Монгол ороной бүхы хото, тосхонуудта боложо байна.

Түрүү дүй дүршэлэй хуудаhан

ГЕКТАРАЙ 150-160 ЦЕНТНЕР ХАРТААБХА

Хартаабха хүдөө ажахын шухала удха шанартай ургамал мүн. Тиимэhээ энээнние ехээр абажа, гүрэндэ худалдаха гэhэн зорилго КПСС-эй XXIV съезд табяа hэн. Түсэбтэ табан жэлэй hүүлшын жэлдэ манай гүрэн дотор 115 миллион тонно хартаабха абтахаар хараалагданхай.

Хүдөө ажалшад партиингаа табиhан энэ зорилго амжалтатайгаар дүүргэжэ байна.

Хартаабха ехээр абажа, гүрэндэ худалдаха талаар манай Буряадай АССР-эй хүдөөгэй ажалшад ехэ зорилго урдаа табинхай. 1975 ондо республикамнай гүрэндөө 30 мянган тонно хартаабха худалдаха юм.

Һүүлэй үедэ манай республика дотор хартаабхын ургаса нилээд дээшэлээ, ехээр абтадаг болоо. Хэрбээ 1972 ондо республикымнай колхоз, совхозууд 453.118 центнер хартаабха абажа, 246.608 центнерыень гүрэндөө худалдаа hаа, үнгэрөөшэ 1973 ондо 654.607 центнер абажа, 307.534 центнерыень гүрэндөө худалдаа.

Буряад ороноймнай бүхы колхоз, совхозуудта хартаабхын үндэр ургаса абаха арга боломжонууд гүйсэд бии гээшэ. Энээнние түрүү ажахынуудай дүй дүршэл гэршэлнэ.

Хартаабхын үндэр ургаса абадаг ажахынуудай түрүү зэргэдэ Кабанскын совхоз ябана. Тус совхозой хартаабхашадай дүй дүршэл тухай энэ хуудаhанда бэшэгдэнэ.

Зүб замаар

Кабанскын совхоздо hая болотор хартаабха муугаар ургадаг байгаа. 1966 ондо совхозойхид 273 гектар талмайн гектар бүриhөө миил 30 центнер хартаабха абаа юм.

Ямар шалтагаанhаа энэ ажахыда хартаабхын ургаса нимэ муу байгааб?

Гол шалтагаанинь юуб гэхэдэ, хартаабхын поли ёhотой эзэгүй байгаа. Хартаабхын поли тракторно-тараан ажалай бригаданууд элдүүрилдэг, тиихэдэ нэгэ трактористань газарынь хахалдаг, нүгөөдэнь—hуулгадаг байгаа. Ургасын хойноhоо мүртэй харууhалга хэгдэдэггүй. Хартаабха ехэнхидээ hургуулиин үхибүүд гараараа малтадаг hэн.

Иимэ байдалтай саашадаа эбсэхээр бэшэ болоо hэн. Жэлhээ жэл бүри хартаабха ехээр абажа, гүрэндэ худалдаха зорилго совхозой урда табигдаа. Тиимэhээ совхозой дирекци, партком, мэргэжэлтэд, механизаторнууд хартаабхын үндэр ургаса абахын тула шухала хэмжээнүүдые абаа юм. Тэдэнэй эгээ шухалань гэхэдэ, ажахыгаа тусхай шэглэлтэй болгоhон ябадал мүн.

Энээнэй ашаар совхоздо хартаабха ургуулха дүрбэн тусхай звено бии болгогдожо, тэдэнние хүтэлбэрилхөөр түрүү, дүршэл ехэтэй механизаторнууд табигдаа hэн. Звено бүхэндэ 50 гектар хартаабхын газар, МТЗ-50 гү, али МТЗ-52 түхэлэй хоер трактор, СН-4Б гэжэ хартаабха hуулгаха хоер машина, хэдэ хэдэн борной болон КОН-2,8 гэжэ культиваторнууд, УБД-3А гэжэ маркын хартаабхын эшэ отолдог машина, «Дружба» гэжэ хартаабха малтажа абаха хоер комбайн ба бусад зэбсэгүүд үгтөө юм.

Хартаабха ургуулха тусхай шэглэлтэй болоhон ушар ямар нүлөө үзүүлээб?

Нэгэдэхеэр, оньhожоруулагдаhан звенонууд хартаабхын полиин ёhотой эзэд болоо. Хартаабха ургуулха бүхы хүдэлмэри оньhожоруулагдаhан звенонууд лэ хэдэг болоо.

Хоёрдохёор, эдэ тусхай звенонууд хартаабхын поли дээрэ хэгдэдэг хүндэ хүшэр хүдэлмэри оньhожоруулха зорилго шиидхээ. Хартаабха ургуулха ехэнхи хүдэлмэри оньhон техникын ашаар бүтээгдэдэг болоо.

Гурбадахяар, хартаабха дээрэ хүдэлдэг хүнүүдые урмашуулха асуудал шиидхэгдээ. Оролдосотой hайнаар хүдэлжэ, үндэр ургаса абаа hаа, олзо ехэ байха гэжэ тэдэнэр ойлгоо.

Совхозой дирекци, партком болон профком оньhожоруулагдаhан звенонуудые даагшаар hайн хүнүүдые табяа hаа, амжалта туйлагдаха гэжэ зүбөөр ойлгоод, тэндэ эрхим механизатор Филипп Федорович Шигаевые, Константин Сидорович Хлыстовые, Василий Яковлевич Суворовые, Гаврнил Иванович Сурановые дэбжүүлээ юм.

Оньhожоруулагдаhан звенонуудые даажа байгаа дүрбэн нүхэд, ажал хүдэлмэридөө түрүү арга хэрэглэн, оролдосотой hайнаар хандажа, жэлhээ жэл бүри үндэр баян ургаса абана. Эдэнэй хүдэлмэриин дүн иимэ:

КАБАНСКЫН СОВХОЗОЙ ОНЬҺОЖОРУУЛАГДАҺАН ЗВЕНОНУУДАЙ АЖАЛ ХУДЭЛМЭРИИН ТАБАН ЖЭЛЭЙ ДҮН

	га бүриhөө абаhан ургаса центнерээр				
	1969 он	1970 он	1971 он	1972 он	1973 он.
Хлыстов К. С.	167,1	204,2	185,2	157	148,4
Шигаев Ф. Ф	182,7	195,2	135,2	135,6	142,4
Суворов В. Я.	157,5	151,4	168,7	133	134,6
Суранов Г. И.	177,5	153,6	84,8	115	124,3

СОВХОЗОЙ эгээн залуу хартаабхашан Гаврнил Иванович Суранов жэлhээ жэл бүри үндэр ургаса абажа, бэшэ нүхэдтөө, совхозойнгоо бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ хүндэтэй болонхой.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

Газар бэлдэлгэ ба үтэгжүүлгэ

Хартаабха ургуулдаг оньhожоруулагдаhан звенонууд тарилгынгаа газар зунай hүүлшын hарануудhаа бэлдэжэ эхилдэг. Июлиин hүүлээр гү, али августын hарада горох-обёосой ургамалай сабшагдажа абамсаар, газарынь хахалагдана. Тэрэнние 22—25 сантиметр гүнзэгыгөөр, наг шэбхэ оруулжа байгаад, хахална. Нэгэ гектарта 35—40 тонно наг шэбхэ гаргагдана. Намарай бороогоор буртаг ногооной гарахада поли дээрэ культиваци хэнэ, заримдаа ногооной ехээр ургаа hаань, дахиншье хахалдаг.

Хабарай дулаан үдэрнүүдэй ерэжэ, саhанай хайлаад, газар дээрэхи хүрьhэнэй хатажа эхилхэдэ, совхозой хартаабхашад полиёо борнойлжо эхилдэг. Энээнние газарай абаhан шиигэ табижа хатахагүйн тула хэдэг. Намар бэлдэhэн газараа, тарилга хэхынгээ 2—3 үдэр урид, 25—27 сантиметр гүнзэгыгөөр борнойлжо байгаад, хахалдаг.

Газараа hайн шанартайгаар бэлдэлгэдэ оньhожоруулагдаhан звеногойхид анхаралаа ехээр табидаг. Муугаар бэлдэгдэhэн поли дээрэ үндэр ургаса гарахагүй, хартаабха hуулгадаг, зурууд хоорондохи элдүүрилгэ хэдэг машинанууд болон хартаабха малтан абадаг комбайн ехэ бүтээсэтэйгээр хүдэлхэгүй гэжэ тэдэнэр hайса мэдэхэ болонхой.

Тарилга хэхэ газараа саг болзортонь, hайн шанартайгаар бэлдэхынгээ хажуугаар, оньhожоруулагдаhан звеногойхид үтэгжүүлгэ оруулдаг. Тиихэдээ газарай шанар, ургаса хараада абтадаг. Нэгэ гектарта дунда зэргээр 25 центнер аммиагай селитр, 2 центнер суперфосфат, 1,5 центнер калийна дабhан оруулагдана.

Совхозой хартаабхашад органическа үтэгжүүлгэ соохоо наг шэбхэhээ үлүү юумэ үгы гэжэ тоолодог. Тэрэ хартаабхын эгээл hайн үтэгжүүлгэ юм. Наг шэбхэ соо хартаабхада хэрэгтэй бүхы бодосууд бии, мүн газарай шанар hайжаруулдаг.

Наг шэбхэ июлиин hүүлээр гү ,али августын hарада горох-обёосой ургамалай сабшагдажа абтаад, газарайнь хахалагдахын урда тээ, поли дээрэ зөөхэдэ таатай. Тэрэ үедэ зөөгдэhэн шэбхэ даамайханаар үжэжэ, ургасада ехэ туhатай байдаг. Тиимэhээ совхозой хартаабхашад поли дээрээ наг шэбхэ эртэ намараар ехээр зөөдэг болонхой. Энэ үедэ газарта гаргагдаха наг шэбхын 70—80 процент зөөгдэнэ.

Совхозой хартаабхашад мэргэжэлтэдэйнгээ заабаряар хартаабхынгаа газарта заримдаа торфоминеральна компост оруулна. Нэгэ тонно торф соо 25 килограмм аммиагай селитр, 20 килограмм суперфосфат, 15 килограмм калийна дабhан хэгдэжэ хулхагдаад, гектар газарта 57 тонно компост оруулагдана. Тиимэ компостhоо хартаабхын ургаса гектарай 17—28 центнерээр нэмэнэ.

Шанартай үрэhэн ба тарилга

Оньhожоруулагдаhан звеногойхид hайн шанартай үрэhэ хүрэнгэдэ ехэ анхарал хандуулна. Хэдышье hайн газарта тари, ямаршье агротехникэ хэрэглэ, хэрбээ муу үрэhэ hуулгаа бол, мүртэй ургаса абахагүйш гэжэ тэдэнэр хэлэнэ. Һайн шанартай үрэhэ бэлдээд, түрүү агротехникэ хэрэглээ hаа, баян ургаса заабол абахаш.

Совхозой оньhожоруулагдаhан звеногойхид нэгэшье шолбороо, зулгараагүй хартаабха таридаг. Һуулгахынгаа урда тээ хартаабхашад үрэhэеэ хооhон амбаар, сарай гү, али ондоошье байрада адхажа ургуулдаг заншалтай болонхой. Таригдаха хартаабха наранда гаргажа халаахада, баhал hайн байдаг гэжэ тэдэнэр хэлэнэ,

Газарай 8—10 сантиметр гүнзэгыдэ, 8—10 градус дулаан болоходо оньhожоруулагдаhан звеногойхид хартаабхаяа хаяжа эхилдэг. Хартаабха оньhон техникын аргаар, богонихон болзорто, hайн шанартайгаар таригдадаг. Жэшээлхэдэ, 1973 ондо тэдэнэр 8—10 үдэрэй туршада хартаабхаяа hуулгажа дүүргээ hэн. Мүнөө жэл, хүйтэн хабар боложо, хартаабха оройтожо таригдабашье, богонихон болзорто үнгэргэгдөө.

Хартаабха СН-4Б гэжэ маркын машинаар, 20—25 сантиметр бэе бэеhээнь холо, 70 сантиметр хажуу тээшээ зайтайгаар. 12—14 сантиметр доро хаягдана. Нэгэ гектарта 30—32 центнер үрэhэн таригдадаг, тиихэдэнь 47—60 мянган эшэ ургадаг.

Тарилгын хүдэлмэри удаарuулхагүйн тула хартаабха hуулгадаг машинада үрэhэн оньhон аргаар хэгдэдэг болонхой. Хартаабха илгадаг КСП-15 гэжэ пунктhаа бункерынь абаад, тракторай шэрэдэг тэргэ дээрэ тодходог. МТЗ-50 маркын тракторай валтай тэрэ бункерые холбожо, эрьедэг болгоод, хартаабха hуулгадаг машина руу үрэhэ адхадаг юм. Иимэ түхеэрэлгэ совхозой түрүү хартаабхашан К. С. Хлыстов 1971 ондо зохёогоо hэн.

Тарилга хэхынгээ урда тээ хартаабхашад үрэhэ хүрэнгэеэ үшөө дахин шалгадаг. Хартаабха hуулгадаг машинануудай бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхын тула тэдэнэр нэгэ жэгдэ хэмжүүртэй үрэhэ илгажа абадаг. Һуулгахада 50—70 грамм шэгнүүртэй хартаабха таатай юм.

Үрэhэн соо томонууд хартаабхын байгаа hаа, тэрэнние тарилгын хэдэн хоногой урда отолжо, хоёр хубаадаг. Үрэhэнэй хэмhээ үлүү гү, али дутуу hуулгагдахагүйн тула совхозой хартаабхашад, мэргэжэлтэдтэй хамта хартаабха таридаг машинануудаа эртэнhээ тааруулдаг. Тарилга хэхэ үедөө механизаторнууд хартаабха таридаг машинын бүхы механизмын хүдэлхые нягтаар шалгажа, тааруулжа ябадаг.

Ургасын хойноhоо харууhалга

Үндэр ургаса абаха гээ hаа, тарилгын хойноhоо hайн харууhа саг болзортонь хэжэ байха хэрэгтэй. Харууhалгын гол зорилго юуб гэхэдэ, хартаабхын поли таригдахаhаа эхилээд, малтагдатараа ходо зөөлэн, нэгэшье буртаг ногоогүй байха ёhотой.

Хартаабха hуулгаhанай hүүлээр 6—7 хоноод байхада, борнойлго хэгдэнэ. Борнойлго ургасын үшөө бултайжа гараагүй байхада хэгдэнэ. Буртаг ногооной гарахада, борнойлго хэдэн дахин хэгдэдэг. Хартаабхын эшын эбдэрхэ, хухархагүйн тула борнойлго наратай үдэр, үглөөнэй 10—11 часhаа үдэшын hэрюун болотор хэдэг.

Хартаабхын поли олон дахин борнойлходо тэндэ ургаhан буртаг ногооной 80—85 процентнь үгы хэгдэнэ. Гадна борнойлходо газар зөөлэрнэ, тэндэ шииг нойтон hайнаар сахигдана, агаар хүнгэнөөр ороно гэжэ суута хартаабхашад тоолоно.

Оньhожоруулагдаhан звенонууд хартаабхынгаа эшын бултайжа, эли болохотой адли зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэжэ эхилдэг. Түрүүшын элдүүрилгэ 6—8 сантиметр гүнзэгыгөөр хэжэ, буртаг ногоо hалгаадаг. Саашанхи элдүүрилгэ жэлэй сагай уларилhаа болохо. Хэрбээ бороотой жэл боложо, буртаг ногооной ехээр дараа hаа, 2—3 дахин зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэгдэнэ.

Совхозойхид хартаабхын үбшэнние үгы хэхын тула шухала хэмжээнүүдые абажа байдаг. Хабарай сагта тэдэнэр үрэhэ хүрэнгэеэ наранда гаргажа халаана, ургуулна, гутаhан, муудаhан хартаабха түүжэ хаяна. Иимэ юумэ хэхэдэ, хартаабхын үбдэхэнь бага болодог.

Хартаабха хуряалга

Ургуулhан ургасаяа саг болзортонь, hайн шанартайгаар хуряажа абаха шухала. Тэдэнэр эртэнhээ техникэ, хартаабха илгадаг пункт болон бэшэ хэрэгсэлнүүдээ заhажа, хүдэлмэридэ бэлэн болгодог. Хартаабха хуряахын 3—5 хоног урда, тэрэнэй эшэ УБД-3А машинаар сабшагдан абтадаг.

Хартаабха ККУ-2 «Дружба» комбайнаар хуряагдана. Нэгэ халаанда тус комбайн 1,5—2 гектар хартаабха малтадаг. Комбайн час соо 3—5 километр түргэнөөр ябуулагдадаг, тэрэнhээ түргэнөөр ябаа hаа хартаабхаяа гээжэ болохо. Совхоз бүхыдөө тиимэ 8 комбайнтай.

Малтагдаhан хартаабха өөрөө ашаагаа буулгадаг автомашинада, тракторай тэргэдэ ашагдаад, илгадаг пунктда эльгээгдэдэг. Тэрэ пункт хартаабхын полинууд hаа тиимэ холо бэшэ юм.

Хартаабха илгадаг пункт 25 метр ута, 12 метр үргэн модон барилга соо түхеэрэгдэнхэй. Пунктын дээдэ дабхарта 250—260 тонно хартаабхын ороха бункернууд байдаг. Тэдэ бункернуудhаань хартаабха илгадаг машинануудта (КСП-15 гэжэ маркын) транспортёроор дамжагдан ородог. Тус машина хартаабха гурбан хэhэг (томо, дунда, жэжэ) болгон илгана. Илгагдаhан хартаабха томонууд бункернууд соо хэгдээд, тэндэhээнь гүрэндэ, мүн ондоо тээшэшье шэрэгдэжэ байдаг.

Хартаабхын түлэг хуряагдажа байхада, тэрэнние илгадаг пункт хоёр халаанда хүдэлнэ. Тиихэдээ сүүдхэдэ 300—350 тонно хартаабха илгана гэхэ гү, али совхозой 8 комбайнай нэгэ үдэр малтажа абаhан хартаабха гүйсэд илгагдан гарана.

ФИЛИПП Фёдорович Шигаевай хүтэлбэрилдэг оньhожоруулагдаhан звеногойхидой хартаабха хаяжа байhан үе. Тэдэнэр даалгагдаhан трактор, машинануудаа зүбөөр хэрэглэжэ, тарилгаа сагай болзортонь hайн шанартайгаар үнгэргэдэг.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

Олзо доход абадаг болобо

Гаргаша, үнэ сэн багатайгаар продукци абаха гэhэн эрилтэ манай Коммунис парти, Советскэ правительство хүдөө ажахын ажалшадта табинхай. Энэ талаар Кабанскын совхозой хартаабхашад ехэхэн амжалта туйлаhан байна. Богонихон болзорто хартаабхын ургаса эрид дээшэлээ, тэрэнэй гаргаша, үнэ сэн доошолоо. Энээнние иимэ жэшээнүүдээр харуулжа болохо.

1966 ондо совхоз 273 гектар талмай дээрэhээ гектар бүриhөөнь 30 центнер хартаабха абаа юм гэжэ дээрэ хэлэгдээ hэн. Тэрэнhээ хойшо хоёрхон жэлэй үнгэрөөд байхада, оньhожоруулагдаhан звенонуудай эршэтэй hайнаар хүдэлhэнэй ашаар совхоздо 149 гектар талмайн гектар бүриhөө 200 центнер хартаабха абтагдаа. Хойто жэлнүүдтэ —1970 ондо нэгэ гектарhаа 145 центнер, 1971 ондо —117,6 центнер, 1972 ондо — 119,3 центнер, 1973 ондо — 143,2 центнер хартаабха 200 гектар талмайн га бүриhөө абтаа.

Урдань хартаабха ургуулга совхоздо ехэ гарза хэдэг байгаа. 1966 ондо тус ажахы хартаабхаhаа 50878 түхэригэй гарзада унаа hэн. Хартаабхын ургасын эрид дээшэлхэдэ, нимэ юумэн үзэгдэхээ болёо.

1966 ондо совхоз нэгэ центнер хартаабха абахын тула 13 түхэриг 51 мүнгэ гаргашалаа. Харин 1969 ондо үндэр ургаса абажа, түсэбэй ёhоор центнерэй 7 түхэриг гаргаха байгаад, 4 түхэриг 88 мүнгэ болотор доошонь оруулhан байна. Хойто жэлнүүдтэ совхоз нэгэ центнер хартаабха абахын тула 5—6 түхэригhөө дээшэ гаргаша хэнэгүй.

Хартаабхын ургасын дээшэлхэ тудам тэрэнние ехээр гүрэндэ худалдана. Хэрбээ 1966 ондо совхоз гүрэндэ 6736 центнер хартаабха худалдаа hаа, 1969 ондо тэрэнние гурбанhаа үлүү дахин ехэ гэхэ гү, али 24693 центнер худалдаа. 1971 ондо 7 мянган центнер худалдаха түсэбтэй байгаад, 15200 центнер худалдаа юм. Һүүлшын жэлнүүдтэ совхоз жэл бүри 18 мянган центнерhээ доошо бэшэ хартаабха худалдана.

Гүрэндөө хартаабха ехээр худалдахада олзо доход эрид дээшэлнэ. Жэшээлхэдэ, 1969 ондо совхозой кассада 84181 түхэриг сэбэр олзо хартаабхаhаа ороо. Тэрэнhээ хойшо совхоз хартаабхаhаа жэл бүри 33-hаа 50 мянган түхэриг хүрэтэр сэбэр олзо абана. Тингэжэ урдань совхоздо гарза хэдэг хартаабха, мүнөө ехэ олзо доход үгэдэг hалбари болоод байна.

Хартаабха ехээр абаха талаар Кабанскын совхозой хартаабхашадай хүдэлмэриин дүй дүршэл республикымнай колхоз, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ туhатай жэшээ боломоор. Тиимэhээ тэрээн тухай богонихоноор хэлэжэ үгэе.

Ямар газарта тарилтайб?

Хартаабха хаана тарихаб гэhэн асуудалда совхозой хартаабхашад, мэргэжэлтэд ехэ анхаралаа табидаг. Хартаабхын ургадаг газар олохо гээшэ шиидхэхы удха шанартай.

Совхозойхид хартаабхаяа шииг ехэтэйшэг элhэлиг, зөөлэн газарта таридаг болонхой. Шабартай хатуу газарта хартаабха hайн ургаса үгэдэггүй.

Уhалагдадаг газар совхоздо үгы. Тиигэбэшье ямаршье хүндэ, ган гасууртай жэл совхозой хартаабхашад баян ургаса абадаг. Энээндэнь зүб агротехникэ, механизаторнуудай hайн ажал туhална.

Оньhожоруулагдаhан звеногойхид хартаабхаяа орооhо тарянай, илангаяа горох-обёосой хуряагдаhанай hүүлээр хахалагдаhан газар дээрэ ехэнхидээ таридаг. Зарим газарта хартаабха хэдэн жэл hэлгэгдэнгүй таригдана. Тиихэдээ тэрэ газарта үтэгжүүлгэ ехээр оруулагдана.

АДРЕС:
Кабанскын аймагай
Кабанскын совхоз

СОВХОЗОЙ суута механизатор, КПСС-эй гэшүүн Василий Яковлевич Суворов табаhаа үлүү жэлэй туршада оньhожоруулагдаhан звено даажа ябана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Я. Суворов.

С. ОЧИРОВАЙ фото.

Хартаабхашадай мүрысөөн

Оньhожоруулагдаhан звенонууд баран адли арга боломжотой бэшэ, зарим жэл нэгэндэнь hайн газар, нүгөөдэнь — багтай поли дайралдадаг. Тиибэшье, жэл бүри бүхы звеногойхидой үндэр ургаса ургуулхань гайхалтай бэшэ.

Социалис мүрысөөн зүбөөр эмхидхэгдэнэ. Совхозой партийна, профсоюзай организацинууд, хартаабхашадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлнэ.

Совхозой хартаабхашад жэл бүри дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгануудые абадаг. Тэдэнэр илангаяа Агуу ехэ Октябриин социалис революциин 50 жэлэй, В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй, ССР Союзай 50 жэлэй, Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойн баярта зорюулан, дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгануудые абаа бэлэй. Түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы жэлдэ оньhожоруулагдаhан звеногойхид гектар бүриhөө 130—160 центнер хартаабха абаха гэhэн уялгатай.

Совхозой хартаабхашад жэл бүри ехэхэн уялгануудые абаад, тэрэнээ хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула шармайн оролдодог. Тиихэдээ звено бүхэн гансал өөрыңгөө уялга дүүргэхэ гэжэ оролдодог бэшэ, харин бэе бэедээ туhалалсажа, бэе бэеынгээ ажал хүдэлмэри шалгажа, бултадаа үндэр ургаса абажа, түсэб уялгануудаа дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ гэжэ оролдодог.

Совхозой дирекци, партком болон профком хартаабхашадые моральна болон материальна талаарнь урмашуулхые оролдодог. Энээнние жэл бүри совхоздо абтадаг социалис мүрысөөнэй гурим харуулна. Жэшээлхэдэ, 1974 оной социалис мүрысөөнэй гурим иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Хартаабха ургуулдаг оньhожоруулагдаhан звено тарилгынгаа талмайн гектар бүриhөө 160 центнерhээ доошо бэшэ ургаса абаа hаа, 1[illegible] түхэригэй шанда хүртэхэ».

Совхозой оньhожоруулагдаhан бүхы звенонууд жэл бүри үндэр ургаса абажа мүнгэн шанда хүртэдэг юм.

Хартаабхашадые моральна талаар урмашуулгада социалис мүрысөөнэй гурим соо иигэжэ бэшэгдэнэ:

«Тарилгынгаа талмайн гектар бүриhөө 160 центнерhээ бага бэшэ хартаабха абаhан звено даагшада «Совхозой түрүү звеньевод» гэhэн нэрэ зэргэ олгохо, тэрэнэй нэрые совхозой хүндэлэлэй дэбтэртэ бэшэжэ, дүрыень түрүүшүүлэй галерей соо үлгэхэ».

Социалис мүрысөөнэй гуримөөр хараалагдаhан моральна урмашуулга заабол дүүргэгдэжэ байдаг. Совхозой гурбан түрүү звеньеводуудта — Ф. Ф. Шигаевта, К. С. Хлыстовто, В. Я. Суворовто «Совхозой түрүү звеньевод» гэhэн нэрэ зэргэ үгтөө, нэрэнүүдынь хүндэлэлэй дэбтэртэ бэшэгдэнхэй. Түрүү хартаабхашадай нэгэн Константин Сидорович Хлыстов «Ажалай габьяагай түлөө» гэhэн медаляар шагнагдаа. Оньhожоруулагдаhан звенонуудай даагшанар бултадаа партийна, советскэ профсоюзай ажахын органуудай, совхозой дирекциин, парткомой Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагданхай.

Түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы жэлдэ абаhан социалис уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө совхозой хартаабхашад эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэжэ байна.

Суута механизаторнууд

Совхозой оньhожоруулагдаhан звено даагшад Константин Сидорович Хлыстов Филипп Фёдорович Шигаев хоёр наhатайшаг боложо ябана. Тиигэбэшье, наhатай болообди гэжэ хэлэхэнь үдыл ха. Тэдэнэр ажабайдалай бэрхэшээлтэ замуудые дабажа гараhан, Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнда хабаадалсажа, гүрэн түрынгөө хайра шагналда хүртэhэн хүнүүд.

Дайнай hүүлээр түрэл нютагтаа бусажа ерээд, механизаторнууд боложо, хүдөө ажахыгаа хүгжөөхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулhан юм. Совхоздо оньhожоруулагдаhан звенонуудай бии болгогдоходо, хоёр фронтовигууд өөhэдынгөө дураар тэдэнние хүтэлбэрилжэ, ажахыдаа хартаабхын үндэр ургаса абажа болохо байhые харуулаа. К. С. Хлыстов совхозой уралан наринжуулагшадай нэгэн юм.

Василий Яковлевич Суворов Гаврнил Иванович Суранов хоёр гуша гаража ябана, залуу наhанhаа механизаторнууд болоhон. Советскэ Армиин албанда ябаhанайгаа hүүлээр, баhал өөhэдынгөө мэргэжэлээр ажаллана. Һүүлэй табан жэлэй туршада оньhожоруулагдаhан звенонуудые хүтэлбэрилнэ.

В. Я. Суворов КПСС-эй гэшүүн, эрдэм hургуулитай, оньhон техникэ шудалха ехэ дуратай хүн. Урзанда жэлэй амаралтаар Чехословакиин Социалис Республикаар аяншалхадаа тэндэхи хартаабхашадай түрүү дүй дүршэлтэй танилсаhан байха.

Совхозой суута хартаабхашадай ажал хэрэг харахад тэдэнтэй танилсаад хөөрэлдэжэ байхадаа эдэ түрүүшүүлэй хүдөө ажахыгаа хурдан түргөөр хүгжөөхэ талаар түрэл партиингаа табиhан зорилгые бодото дээрэнь дүүргэхын түлөө хүсэл эрмэлзэлээрнь омогорхон баяса бэлэйбди. Шэн зорилготой ажалай ульгэр жэшээ харуулжа ябаhан дээрэhээнь эдэ нүхэдөөрөө нютагайнь хүн зон баhал омогорхоно лэ.

Ц. СУБАНОВ.

ОЛОНОЙ ХҮСЭН НҮЛӨӨ ЕХЭТЭЙ

Партиингаа XXIV съездын шиидхэбэринүүдые, «СССР-эй ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй депутадуудай эрхэ ба уялга» гэhэн хуули бэелүүлэн, манай районой ажалшадай депутадуудай Совет, тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитет саг үргэлжын комиссинуудай, мүн депутадуудай бүлэгүүдэй хүдэлмэри hайжаруулха хэрэгтэ анхаралаа ехээр табидаг болоо. Мүнөө тэдэнэр районой Соведэй, гүйсэдхэхэ комитедэй хүдэлмэридэ нилээд туhа хүргэжэ байдаг.

Районой ажалшадай депутадуудай Соведэй дэргэдэ саг үргэлжын 14 комисси, депутадуудай 16 бүлэг байгуулагданхай. Комиссиин хүдэлмэридэ бүхыдөө 208 депутат, бүлэгүүдэй хүдэлмэридэ — 415, тэрэ тоодо городской Соведэй, 165 депутат хабаадана. Саг үргэлжын бүхы комиссинууд ажалаа түсэбэй ёhoop ябуулдаг, hара бүхэндэ заседани хэжэ байдаг. Комиссиин заседаниин хэзээ, ямар асуудалаар болохо тухай гэшүүдтэнь мэдээсэл эртээнhээ ябуулагдадаг, газетэдэ соносхол үгтэдэг.

Саг үргэлжын комиссинуудай заседани дээрэ промышленность болон соёл культура хүгжөөхэ, hунгагшадай захяа, эрилтэнүүд ямараар дүүргэгдэжэ байhан, районой ажалшадай депутадуудай Соведэй, тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитедэй болон дээдын органуудай гаргаhан шиидхэбэринүүдэй хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байhан тухай асуудалнууд харагдадаг.

Жэшээлхэдэ, барилга ба барилгын материалнуудай талаар саг үргэлжын комисси (түрүүлэгшэнь А. Н. Хорун), өөрынгөө үүсхэл оролдолгоор хэдэн шухала асуудал бэлдэжэ, заседаниин хэлэлсэдэ табиhан байна. Тэндэ харагдаhан асуудалнуудай зарим нэгые тоолоо haa, авиазаводой барилга-хабсаралгын управлениин хүдэлмэри тухай», «Хирпиисын шанар тухай», «барилгын организацинууд үбэлэй үеын хүдэлмэридэ бэлэдхэл хэр хэжэ байнаб», «Бурҗелезобетон» нэгэдэлэй 4-дэхи филиал ямар шанартайгаар барилгын модо хюрөөдэнэб» гэхэ мэтэ болоно.

Асуудал хаража үзэхынгөө урда комиссиин гэшүүд предприяти, организацида ошожо, ажал хүдэлмэриинь, байдал hуудалынь наринаар шалгадаг, дутуу дуданнуудайнь шалтагаан элирүүлдэг. Тиигээд заседани дээрэ предприяти, организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ юу хэхынь, ямар хэмжээ абахынь сэхэ хэлэжэ үгэдэг гээшэ.

Социалис хуули ёho болон ниитын гурим сахиха саг үргэлжын комисси (түрүүлэгшэнь А. И. Ким) эмхитэй hайнаар, оролдосотойгоор хүдэлнэ гэхэ хэрэгтэй. Тус комисси баhал олон асуудалнуудые бэлдэжэ, заседани дээрээ хараhан байна. «1968 оной апрелиин 12-то гараhан СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ тухай», «18-дахи столоводо ажалшадай бэшэг, гомдол хэр зүбөөр харагданаб», «Хүдөө ажахын институдта архи ууха ябадалтай тэмсэхэ хэмжээнүүд тухай», «РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указай ямараар дүүргэгдэжэ байhан тухай» ба бэшэшье шухала асуудалнууд харагдаа.

Дээрэ дурсагдаhан комиссинууд шэнги хүдэлдэг саг үргэлжын комиссинууд манай районой Соведэй дэргэдэ үсөөн бэшэ. Тэдэнэй зарим нэгые дурдаа haa — соёл культурын (түрүүлэгшэнь Т. И. Железнова), залуушуулай хэрэгэй талаар (түрүүлэгшэнь А. С. Капустин), ажалшадай ажаhуудалай ба городоо болбосон түхэлтэй болгохо (түрүүлэгшэнь С. П. Дурхисанов) ба бусад комиссинууд болоно.

Саг үргэлжын олонхи комиссинууд Соведэй сесси, гүйсэдкомой заседанида зүбшэгдэхэ асуудал бэлдэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаададаг болонхой. Богонихон болзорто саг үргэлжын комиссинуудай туhаламжаар 4 асуудал районой Соведэй сессидэ, 10 асуудал гүйсэдкомой заседанида бэлдэгдэжэ, харагдаhан байха. Тиихэдэ тэдэнэр hунгагшадай эрилтэ, гүйлтэ дүүргэхэ, городоо болбосон түхэлтэй болгохо, ниитын гурим сахиха, Соведэй ба дээдын органуудай гаргаhан шиидхэбэринүүдэй ямараар дүүргэгдэжэ байhан тушаа асуудалнуудаар ходо hонирхожо байдаг.

hүүлэй үедэ депутадуудай олонхи бүлэгүүд hайнаар хүдэлдэг болонхой. Тэдэнэй дунда багшанарай нэгэдэхи училищиин дэргэдэхи (түрүүлэгшэнь хүдөө ажахын институдай проректор И. А. Ленец), түмэр замай техникумэй дэргэдэхи (түрүүлэгшэнь Л. П. Киселев), 41-дэхи hургуулиин дэргэдэхи (түрүүлэгшэнь В. С. Максименко), 6-дахи hургуулиин дэргэдэхи (түрүүлэгшэнь Н. В. Танхаева) болон бусад болоно. Депутадуудай эдэ бүлэгүүд hара бүхэндэ хүдэлмэриингөө түсэб табидаг, хоёр hарада нэгэ дахин заседани үнгэргэдэг. Заседани дээрээ тэдэнэр магазин, столовонуудай хүдэлмэри, ариг сэбэр сахиха, хүн зониие хартаабха ба овощёор хангаха, гэр байра захаха гэхэ мэтэ асуудалнуудые харадаг. Хэлсэгдэhэн асуудалаараа депутадуудай бүлэгүүд бодото шиидхэбэри абаад, тэрэнээ хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө шармайн оролдодог байха юм.

Саг үргэлжын комиссинууд ба депутадуудай бүлэгүүд заримдаа хамтаржа ерээд, шухала асуудалнуудые шиидхэдэг. Жэшээлхэдэ, социалис хуули болон ниитын гурим сахиха саг үргэлжын комисси Шишковко тосхоной депутадуудай бүлэгтэй хамта «архи угаад, ажал хэнгүй ябадаг хүнүүдэй дунда депутадууд ямар хүдэлмэри ябуулха ёhотойб» гэhэн асуудал бэлдээд, «Восток» гэжэ кинотеатр соо хамтын заседани үнгэргөө hэн. Энэ заседанида архи уугаад, тоомоо тахардаг залуу хүбүүдэй түрэлхид, hургуулиин директорнууд, тэндэхи организаци ба эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, районой прокуророй орлогшо, районой Соведэй гүйсэдкомой дотоодын хэрэгүүдэй таhагай хүүгэдэй комнатын инспектор болон бусад уригдаhан байна. Тус заседани hонирхолтойгоор, ашa туhатайгаар үнгэрөө hэн.

Гэхэтэй хамта манай райсоведэй саг үргэлжын зарим комиссинуудай, депутадуудай бүлэгүүдэй хүдэлмэридэ дутуу дунданууд үзэгдэhөөр. Илангаяа, байгаали хамгаалха (түрүүлэгшэнь К. А. Забанов), хүн зоной ажаhуудалай эрилтэ хангаха (түрүүлэгшэнь Э. В. Кулибабин) болон зарим комиссинуудай хүдэлмэридэ горитойхон дутагдалнууд үзэгдэнэ.

Саг үргэлжын зарим комиссинуудай, депутадуудай бүлэгүүдэй хүдэлмэридэ байгаа дутуу дундануудые усадхажа, бүгэдынь hайнаар хүдэлдэг болгохын түлөө районой Совет, тэрэнэй гүйсэдком шухала хэмжээнүүдые абажа байна.

В. САМБАРОВ,
Железнодорожно райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

ХҮДӨӨГЭЙ БАГША

ЯМАР ЮУМЭЭР hОНИРХОДОГБТА?

УРУС-Мартановска районой Алхазуровада эндэхи дунда hургуулиин директор Ахмад Сулейманович Сулеймановые Чечено-Ингушска АССР-эй олохон аулнууд болон тосхонуудта hайн мэдэдэг. Хүдөөгэй багшын hонирхол үргэн ехэ. Тэрэ — поэт, оршуулагша, дуушан ба хүгжэмшэн, түүхэшэн, баhа хизаар нютагаа шэнжэлэгшэ. Багша А. Сулейманов «Түрэлхи хэлэн», «Чеченскэ литературын хрестомати», «Чеченскэ хэлэн» гэhэн учебнигүүдэй автор юм.

Ахмад Сулейманович эдир залууhаа хойшо түрэл хизаар соогуураа аяншалдаг. Арадайнгаа үльгэр домогуудта, ута наhа наhалhан үбгэд, хүгшэдтэй хөөрэлдэжэ, тэрэ hуурин тосхонуудай, уhа гол, хүүюурнууд болон хада уулануудайнгаа эртэ урдын нэрэнүүдые тодорхойлон элирүүлхэ гэжэ оролдодог. Тиин А. Сулеймановай олон жэлэй оролдосотой ажал «Чечено-Ингушетиин топонимика» гэhэн номоор түгэсхэгдөө.

hургуулиин зунай амаралтын хаhа саг ошожо, хүдөөгэй багша дахяад аян замда гарахаар бэлэн.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Түрэл хизаар соогуураа аяншалга. Багша А. С. Сулейманов хизаар нютагаа шэнжэлдэг эднршүүлые ударидан дахуулна. 2. Ахмад Сулейманович Хава басагантаяа. 3. А. С. Сулейманов «Чечено-Ингушетиин үльгэр домогууд» гэhэн шэнэ ном дээрээ ажаллажа байна.

(ТАСС-ай фотохронико).

Нестор Александрович Каландаришвили... Энэ баатар тухай дуулаагүй хүниие Буряад орон доторнай олохонь бэрхэтэй хаш. Сибириин суута партизан, интернационалист, граждан дайнай герой, Коммунис партиин гэшүүн ябаhан энэ хүнэй нэрые ехэ багагүй hайн мэдэхэ ёhотой. Тиигээдшье Сибириин олохон хотонуудай гудамжануудта Каландаришвилиин нэрэ олгогдонхой.

1918 ондо сагаантанай ехэ хүсэнүүдтэ түригдэжэ, Сибириин партизанууд сухарихa баатай болоо hэн. Тиихэдэ партизануудай командир Нестор Каландаришвили хүнүүдээ, буу зэбсэгээ абархын тула Монгол ороhон юм. Тэндэhээ hөөргөө бусалтэй ха юм. Тиимэhээ сценариин автор Сулико Жгенти ехэ зүб харгы шэлэжэ, суута партизанай намтарай хэдэн хуудаhые үнэншэмэ эли тодоор, уран гоёор харуулха гэжэ шиидээ. Энэнь ехэл зүб гээд hанагдана.

...Нестор Каландаришвилиие Сибириин хүн зон «таабай» (дедушка) гэжэ нэрлэдэг hэн. «Каландаришвили» гэhэн нэрэ сагаантаниие hүрдөөдэг бэлэй. Суута командирые алаха гэжэ хэды хүнүүдые, тагнуулшадые сагаантан эльгээгээ гээшэб! Теэд hэргэг хёрхо партизанууд командираа hайнаар сахина.

Большевигүүдэй алта сагаантанhаа абарhан тухай эпизод hонирхолтой. Алтанай хаана байhые тухайлhан сагаантан бишыхан партизан отрядта добтолно. Теэд алта олоногүй. Алтаниинь хаанашьеб найдамтайгаар нюугданхай.

ДОМОГТО ОРОhОН ХҮН ТУХАЙ

ШЭНЭ КИНО

Нестор Каландаришвилиин ролиие артист Давид Абашидзе тон hайнаар гүйсэдхэнэ. Дайсадта хайра гамгүйгөөр хандадаг, нүхэдтөө эльгэ нимгэн дорюун хүнэй образые артист харуулжа шадаа гээд hанагдана.

Нестор Каландаришвили — эрэлхэг зүрхэтэй хүн. Бага сагын юумэнhээ тэрэ айнагүй. Фильмын эхин дээрэ энеэдэтэй нэгэ эпизод бии. Тэрээхэн бага зураглал соо суута грузинай даруу номгониие, эрэлхэг зүрхэтэйе эли тодоор харанабди.

...Трактир соо хаарталдажа hууhан хоёр жулик орожо ерэhэн Каландаришвилиие тонохо гэжэ шиидэнэ. Юуб гэхэдэ, Нестор Александрович ехэ дулаахан, үнэтэй арhан дэгэл үмдөөд ябаа ха юм. Трактирhаа гараhан Каландаришвилиие хоёр тонуулшад хүсэжэ ерэнэ. Нэгэнниинь ташуур буу гаргаад, нүгөөдэнь хутага ёдойлгоод:

— Зай, hахалта, шинии арhан дэгэлые бидэ ехэл гоёшоогоод байнабди. Түргэхэн тайлаад үгэл даа. — гэжэ hэнгэргүйгөөр захирна.

Хоёр шэл архи тэбэриhэн Каландаришвили балайшье айжа үгэнэгүй. Үшөө шоглохо hанаатай:

— Буудаа hаатнай, энэ hайн дэгэлни нүхэ гаража гуташахал. Хүнэй харахагүй газарта ороод, тайлаад үгэhүү.

Харанхы газар руу тэрэ хоёрые дахуулжа ороно. Нэгэ хэды саг үнгэрhэнэй hүүлээр hүри hөөг хүбсаhа тэбэриhэн Каландаришвили харагдана. Хойноhоонь нюсэгэн хоёр жулик дахалданхай.

...1922 оной үбэл. Граждан дайнай дүүрэжэ байhан үе. Багша болохо гэжэ бүхы наhаараа хүсэлдэг Нестор Александрович Грузи ороноо бусахаяа түхеэрнэ. Теэд партиин сэрэгшэдэ амар заяан оллологгүй hэмнай. Сагаантанай гарта ороhон Якутскые сүлөөлхэеэ тэрэ мордоно.

Үбэлэй янгинама хүйтэн. Каландаришвилиин отрядай ерэхые мэдэhэн сагаантан тэрээниие хүлеэжэ байна. Эгээл эндэ Нестор Александрович баатарай үхэлөөр унана.

Тэрэ үеын шэрүүн байлдаануудые, 1917—1922 онуудай Сибирь дайдын байдалые, домогто ороhон Нестор Александрович Каландаришвилиие эли тодоор харуулhан энэ шэнэ фильм олоной hайшаалда хүртэхэ ёhотой гэжэ найдагдана.

гандаа Зүүн Саянай, Хамар дабаанай шэлэнүүдые дабан гаража, сагаантанай банданuудые бута сохилсоhон юм.

Нестор Каландаришвили тухай олон зохёол бэшэгдэнхэй. Буряадай мэдээжэ уран зохёолшо Даширабдан Батожабай суута энэ партизан, тэрэнэй дайшалхы нүхэд тухай шэнэ роман hаяхан бэшэжэ дүүргээ. Эдэ үдэрнүүдтэ «Грузия-фильм» гэжэ киностудиин табиhан «Сибириин таабай» («Сибирский дед») гэжэ фильм Улаан-Үдэ хотымнай кинотеатрнуудта харуулагдажа эхилбэ.

...1917 оной декабрь. Эрхүү хото. Сибирьтэ олон жэлдэ сүлэлгэдэ байhан Нестор Каландаришвили гэр бүлэтээ түрэл нютаг-Грузияа бусаха гэжэ түхеэрнэ. Теэд энэ үедэ хүлеэгдээгүй ушар тохёолдоно. Эрхүү хотодо байhан сагаантан буhалгаа татажа, городой ехэнхи хубиие эзэлэн абана. Большевигүүд хүндэ хүшэр байдалда оронхой.

Өөрөө большевик бэшэшье haa, эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэдэг Нестор Каландаришвили нютагаа ошохоо болижо, Эрхүү хотые сагаантанhаа сүлөөлэлсэхын түлөө тэмсэнэ.

Энэ фильм соо hонин эпизодууд олон. Нестор Каландаришвилиин бүхы ажабайдал тухай энэ фильм хөөрэнэгүй. Эндэ тэрэнэй намтарай, харгы замайнь хэдэн шатанууд тон hайнаар харуулагданхай.

Зүүн Саянай, Хамар дабаанай шэлэнүүдые Каландаришвилиин отрядай яажа дабаhан, Хяагта, Дээдэ-Үдэ хотонуудта тэрэнэй ябаhан тухай эпизодууд энэ фильм соо үгы. Зүгөөр бүхы фильмые хараад байхадаа, анархист ябаhанаа коммунист боложо, хүндэ хүшэр зам дабаhан баатар хүнэй хуби заяан, тэрэнэй ургалтые, үнэн зүб харгыда ороhые ехэ hайнаар мэдэжэ, домогто ороhон партизан тухай шэнэ мэдээсэл абанабди.

Нестор Каландаришвили ёhотойл интернационалист байгаа. Тэрэнэй отрядта ородууд, украинецууд, грузинууд, белоруссууд, лезгинүүд, осетинүүд, татарнууд, мадьярнууд, корейцууд, хитадууд, буряадууд, монголнууд байhан юм.

Каландаришвилиин намтар үйлэ ушарнуудаар угаа баян. Тэдэниие бултыень харуулха болоо haa, хэдэн серитэй кино буулгаха хэрэгтэй ха юм.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

ЗАГАhАНАЙ БАЯЛИГ

СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай дэргэдэ загаhа аршалан хамгаалха ниитын совет байгуулагдаhан юм. Тус соведэй гэшүүд тээмэндэ сугларжа, үнгэрhэн үедэ ямар ажал хэhэн тухайгаа хэлсэбэ. Ниитын соведэй түрүүлэгшэ Степан Иннокентьевич Татарников сугларгашадта элидхэл хээ.

Загаhа аршалан хамгаалха ниитын соведэй гэшүүд урдаа табиhан зорилгоёо амжалтатайгаар дүүргэхын тула ехэ оролдолго гаргаа, олониитын дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри hайнаар ябуулжа шадаа гэжэ элидхэлшэ онсо тэмдэглээ. Ниитын совет «Байкалрыбвод» управлениин тусхай бүлэгэй гэшүүдтэй хэхэ ажалаа түсэблэдэг, нягта холбоотойгоор ажаллаhан байна. Загаhанай түрэhээ хаяха үедэ хэгдэhэн шалгалтада соведэй гэшүүд А. С. Австрочкин, И. А. Каптер, С. И. Татарников болон бусад эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Шалгалтада хабаадалсагшад энэ харюусалгатай хаhада хулгайгаар загаhа барижа байhан 23 гэмтэ хүниие барижа, тэдэнэртэ яла тэхоhон, мүн иимэрхүү ябадал хэхэеэ байhан 17 хүниие энээнhээ зайсуулаа.

Ниитын соведэй гэшүүд олониитын дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри эмхитэйгээр ябуулха хэрэгтэ анхаралаа табиhан байна. Жэшээнь, зоологиин лабораториие даагша, биологическа эрдэмэй кандидат М. А. Шаргаев «Загаhан манай баялиг» гэhэн темэдэ хэдэн хөөрэлдөө үнгэргэhэн.

Мүн энэ хүдэлмэридэ Буряадай филиалай түрүүлэгшын орлогшо Н. Г. Тютрин, месткомой түрүүлэгшэ И. Д. Бураев ехэ туhа хүргэнэ. Эдэ нүхэд браконьернүүдтэй тэмсэхэ ажалдань ниитын соведэй гэшүүдые катер болон хэрэгтэй техникээр хангаха талаар оролдоо гэжэ эндэ онсо тэмдэглэмээр.

Суглаан дээрэ загаhа аршалан хамгаалха ниитын соведэй гэшүүдээр филиалай 10 эдэбхитэд шэнээр hунгагдаба. Соведэй гэшүүд саашанхи ажалаа түсэблөө, хүн бүхэн энэ шухала хэрэгтэ өөрынгөө хубитые оруулха тухайгаа мэдүүлhэн байна. Бүхы хүдэлмэреэ «Байкалрыбвод» управлениин тусхай бүлэгтэй нягтаар ябуулха гэжэ шиидээ. Ниитын соведэй түрүүлэгшээр И. Татарников дахинаа hунгагдаба.

А. ХАМАГАНОВ,
«Байкалрыбвэд» управлениин тусхай бүлэгэй инспектор.

Хилын саанаhаа

• телефон • телеграф • радио

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорныи хани ёhоной албанай хэрэгээр Сомалин Демократическа Республикада ерээд байhан тухайда Африкын оронуудай, мүн дэлхэйн бусад гүрэнүүдэй хэблэл гол анхаралаа хандуулна. Энэнь хоёр ороной хоорондохи харилсаае, холбоо барисаае саашадань бэхижүүлгэдэ шухала алхам болоно, национальна бэеэ дааhан байдалаа бэхижүүлхын түлөө тэмсэдэг арадуудые КПСС-эй, Совет гүрэнэй үргэнөөр дэмжэжэ байhанай шэнэ гэршэ болоно гээд газетэнүүд бэшэнэ. Тэрэнэй хүндэлэлдэ Сомалин Верховно Революционно Соведэй Президент генерал Моhамед Сиад Барриин эмхидхэhэн обед дээрэ Н. В. Подгорныи хэлэhэн үгые хэблэл үргэнөөр тунхаглана. Ганын «Дейли грэфик» газетэ Н. В. Подгорныи хэлэhэн үгые хураангыгаар түрүүшынгээ хуудаhанда толилбо. Уласхоорондын оршон соохи хүсэнүүдэй тэнсүүриин үндэhөөрөө хубилhанай, эб найрамдалай, национальна бэеэ даахан байдалай, дэбжэлтын ба социализмын хэрэгүүдые сахин хамгаалдаг хүсэнүүдэй шууд сэхэ, эдэбхитэй ажал ябуулhанай ашаар «хүйтэн дайн» сарагдажа, шахардуу байдал hуларжа байна гэhэн үгэнүүдыень газетэ тэмдэглэнэ.

Гадаадын политическэ байдалай гол шухала ушар хэрэгүүдые хариин хэблэлэй шэнжэлэгшэд тайлбарилхадаа, уласхоорондын байдал hайжаруулхын тула СССР-эй бэелүүлдэг эб найрамдалта политика түйлай ехэ үүргэтэй байна гэжэ мэдүүлнэд. «Үнгэрhэн хоёр жэлэй турша соо Советскэ Союзай эб найрамдалта политика ехэ амжалта түйлаа. Совет-американ харилсаанай hайжаралга энээниие элирхэйлэн гэршэлнэ, бүхы дэлхэй дээрэхи политическэ байдалда шухала үүргэ дүүргэнэ»,— гэжэ Чехословакиин «Праце» газетэ бэшэнэ.

Монголой Арадай Революциин 53 жэлэй ой тухай социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай хэблэл үргэнөөр бэшэнэ. Арадай Монгол ехэ амжалтануудые түйлаа. Монголой Арадай-революционно партиин хүтэлбэри доро монгол арад Түбэй Азида хүгжэнги социалис гүрэниие зохёон байгуулаа. Советскэ Союзай, удаань социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудай аха дүүгэй туhаламжа Монголой хүгжэлтэдэ түйлай ехэ үүргэ дүүргэhэн байна.

Чехословакиин ба ФРГ-гэй хоорондохи договорые эсэслэн баталха тухай хуулиие ФРГ-гэй бундестагай hайшааhан тухай мэдээсэлые Чехословакиин олониитэ урма баяртайгаар угтаба гэжэ Прагын «Земедельске новины» газетэ бэшэнэ.

Чилиин арадтай hаналаа нэгэдэлгын хүдэлөөнэй бүхы дэлхэй дээгүүр үргэнөөр дэлгэржэ байhан тухай, Ливанда эсэргүүгээр Израилиин дээрмэшэ сэрэгүүдэй хархис муухай ябуулгануудые үүдхэжэ байhан тухай, Канадада парламентын hунгалтын болоhон тухай, правительствын гэшүүдэй тушаалhаа бууhантайнь дашарамдуулан, Португалидахи байдал тухай гадаадын хэблэл үргэнөөр мэдээсэнэ.

(ТАСС).

КАРАКАС

СОВЕТ-АМЕРИКАН ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ТУХАЙ ЧАНДРЫН hАНАМЖА

ТАСС

Советскэ Союзай, Холбоото Штадуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондо болоhон хөөрэлдөөнүүд уласхоорондын шахардуу байдал hуларуулгада, эб найрамдал бэхижүүлгэдэ ехэ туhа хүргэхэ байна гэжэ Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Генеральна секретарь Ромеш Чандра мэдүүлбэ. Латинн Америкын оронуудаар аяншалжа ябаhан ВСМ-эй делегациие тэрэ толгойлно.

Уласхоорондын шахардуу байдал hуларуулха хэрэгые тэхэрншэгүй болголгодо совет-американ уулзалганууд ехэ нүлөө үзүүлнэ гэжэ Р. Чандра ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ. Советскэ Союзай залан сэхээр бэелүүлдэг эб найрамдалта политика энэ талаар шухала үүргэ дүүргэнэ. Энэ политикын ашаар бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бата бэхи болоожо байна.

ПАРИЖ

СОВЕТ-ФРАНЦУЗ КОМИССИИН СЕССИ

ТАСС

Научно-техническэ, экономическа харилсаанай талаар совет-француз хамтын комиссиин IX сесси июлиин 11-дэ эндэ нээгдэбэ.

Франциин экономикын ба финансын министр, тус комиссиин француз талын түрүүлэгшэ Ж. П. Фуркудын түрүүлэлгэ доро сесси болохо байна.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, эрдэм, техникын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ В. А. Кириллин түрүүтэй Совет правительственна делегаци сессиин хүдэлмэридэ хабаадана.

ДЕЛИ

Үнгэтэ металлай индустриин амжалтанууд

ТАСС

Индиин экономикын гүрэнэй секторэй промышленна гол түрүү предприятинуудай нэгэн — «Хиндустан цинк лимитед» гэжэ нэгэдэл үнгэрэгшэ финансын жэлдэ ехэ амжалтануудые түйлаа. Цинк үйлэдбэрилгэ — 35 процентээр, хара туулга хайлуулга 66 процентээр нэмэhэн байна.

Түүхын баримтануудай ёhoop, Энэдхэг орон дэлхэй дээрэ түрүүлэн цинк хайлуулжа эхилhэн юм. Манай ээрын X зуун жэлдэ цинк хайлуулжа захалhан байгаа.

Гэбэшье XX зуун жэлэй жараад онуудай тэн болотор Индидэ үмсын жэжэхэн предприятинууд цинк хайлуулдаг байhан. Энэнь ахир тулюур хэмжээтэй байба. Энээнhээ уламжалан, иимэ металл ондоо тээhээ худалдажа абахын тула тус орон жэл бүри айхабтар ехэ мүнгэ гаргашалдаг байгаа бшуу. 1966 ондо үмсын предприятинуудые правительство гүрэнэй мэдэлдэ абажа, цинк үйлэдбэрилдэг «Хиндустан цинк лимитед» гэжэ предприятиие орон доторoo эмхидхэн байгуулаа hэн.

hүүлэй жэлнүүдтэ энэ нэгэдэлэй ехэ амжалта түйлаhанай ашаар цинкын холисые Инди гадаадаhаа худалдажа абахаяа болёо.

БОНН

Договор эсэслэн баталагдаа

ТАСС

ФРГ-гэй ба ЧССР-эй хоорондохи договорые эсэслэн баталха тухай хуулиие ФРГ-гэй бундестаг тусхай заседани дээрээ олонхиин дуугаар hайшааба. Тиигэжэ правительствада ородоггүй ХДС/ХСС партинуудай нэгэдэлэй диилэнхиин ородог бундесрадай. (газарай налагануудай) зүгhөө энэ хуулиие буруушааха гэhэн hэдэлгыень буруу hүргэhэн байна.

Хүтэлбэрилхы СДПГ. СВДП гэдэг партинуудhаа бундестагай 262 депутат эсэслэн баталха тухай хуулиие hайшаагаа. ХДС/ХСС hээ 167 депутат буруушааба.

ВАРШАВА

Польшын мэргэжэлтэдтэ шангууд барюулагдаба

ТАСС

«Дружба» гэжэ нефтепровод барижа, ашаглалгада оруулха хэрэгтэ онсо шалгарhан Польшын бүлэг мэргэжэлтэдтэ совет орден, медальнуудые СССР-hээ ПНР-тэ байдаг элшэн сайд С. А. Пилотович баярай оршон байдалда барюулба. Энэ мантан ехэ магистралиин ашаглалгада оруулагдаhаар 10 жэлэй ойтой дашарамдуулан, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар эдэнэртэ правительственна үндэр дээдын шагналнууд олгогдоо. Мүнөө үедэ ПНР-эй, ГДР-эй хангадаг участок дээгүүр 130 миллион тонно, «хара алтан», тэрэ тоодо ПНР-тэ 58 миллион тонно, ГДР-тэ 72 миллион тонно нефть бүлэгдэн эльгээгдээд байнхай.

ХАНОЙ

Хүдэлмэришэдэй шэнэ халаан

ТАСС

«Республикын барилганuудта хүдэлмэришэ хүсэн хэрэгтэй!» гэhэн парти, правительствын уряада демократическа Вьетнамай хүдөө нютагуудай олон мянган хүбүүд, басагад эдэбхитэйгээр харюусана. Дайнай hандаралнуудые усадхан зайсуулхын түлөө, экономикоёо hэргээн хүгжөөхын түлөө хүшэр бэрхэтэй тэмсэлдэ хүдөөгэй залуушуул эдэбхитэйгээр хабаадажа, хүдэлмэришэн ангиин зэргэдэ жагсана.

hүүлэй жэлэй турша соо Хайхынг, Тхайбинь провинцинуудhаа, Хайфон портhоо 3.500 гаран хүбүүд, басагад Куангнинь провинциин Уонгбидахи барилгын нэгэдэлдэ хүдэлхэеэ ерээ. Энэ нэгэдэл Хойто Вьетнамай индустриальна талаараа эгээл хүгжэнги провинцида промышленна ба гэр байрын олон барилга хэнэ. Советскэ Союзай туhаламжаар Уонгбида теплоэлектростанци баригдана. Таряашадай үхибүүд штукатурай, дарханай, гагнагшын, бетонщигой мэргэжэлнүүдые шудалаа.

Таряашадай хүбүүд, басагад барилганууд дээрэ ажаллахадаа, өөhэдтэнь шухала мэргэжэлнүүдые олохоhоо гадна, Вьетнамай хүдэлмэришэн ангиин алдарта ёho заншалнуудые халан абана.

АРБАНХАН ТЭДЫ НАҺАНДАА

ХҮНДЭТЭ УНШАГШАД! Дундуур болон дундаhaa дээгүүр наhатан! Би мүнөөдэр танhaa нигэжэ асууха hанаатайб:

— Түрэhэн үхибүүдээ таанар hайн мэдэнэ гээшэ гүт?..

Таанар юун гэжэ харюусахабта, би мэдэнэгүйб. Зүгөөр олонхи түрэлхид үри бэеынгээ абари зан, доторойнь мэдэрэл ямар бэ гэжэ мэдэдэггүй, мэдэхэ гэжэ оролдодогшьегүй. Үхибүүн гээшэ үхибүүн байха ёһотой гэжэ бидэ юундэшьеб hанадагбди. Энэ hанаашамнай үхибүүдэй имагтал **бэеэрээ ехэ болохые** «зүбшөөгөөд», зарим хүнүүд **ухаан бодолойнь** ургалтые обёордоггүй, обёорхоёо эрмэлзэдэгшьегүй гээшэ аабза. Үхибүүнэймнай ухаан бодол үнөөхил үлгыдэ хэбтэhэн хэмжээндээ үлэшэhэн шэнгеэр юундэшьеб hанадагбди. Теэд...

Һогтуу эсэгынгээ элдэбээр аашалжа, эхыень доромжолходо, дураа гутаhан хүбүүниинь:

— Хүрөө, болоо! — гэжэ гүйнгяаршье, захирангяаршье хэлэбэ. Тиихэдэнь эсэгэнь гайхангяар хүбүүгээ хараба. Түрүүн хүбүүниинь эсэгынгээ урдаhaa дуугардаггүй байгаа ха.

— Харалши энээниие! — гэжэ удаан аниргүй hуутараа, эсэгэнь дуугаржа эхилбэ. — Нохойн гүлгэн! Үшөө түрэhэн эсэгээ hургажа байхабши? Арил эндэhээ! — гэжэ гэнтэ хуугайлба.— Үшөө бээлэйн зэргэ аад, нюhaaя аршажа хүсэд hураагүй аад!..

Харин «нюhaaя аршажа hураадүй бээлэйн зэргэ» хүбүүниинь арбан табаяа гүйсэhэн байгаа. Арбан табатай хүбүүмни «эрын хухархай» болоо гэжэ эсэгэнь мэдэрхэ дурагүй байгаа гээшэ ааб даа. Арбан табатай хүн ехэшүүлые хүндэлхэhөө гадна өөрыгөө хүндэлүүлхэ эрхэтэйб гэжэ hайн мэдэнэ ха юм. Арбан табатай хүн наhaяа хүсэhэн эрхэтэн болоодүйшье haa, саадахиин бодохые хүү бододог, hайн гэжэ юун бэ, муу гээшэ ямар бэ гэжэ мэдэдэг, дэлхэй дээрэ юумэн бүхэн зүб байhай гэжэ сэдьхэдэг, өөрын хатуу эрилтэтэй байна бшуу. Тиимэhээ hогтуу эсэгынгээ элдэбээр аашалхада, ой ухаанhaa дураниинь гутаба ха юм. Хэрбээ эсэгэнь өөрыгөө шүүмжэлжэ, тон буруу байhанаа хүбүүнэйнгээ нюур дээрэ мэдэрхэ зориг олонгүй, өөрынхеэрээ аашалжал ябаа hаань, хэн мэдэхэб, үринь наhан соогоо үзэн ядадаг болошохо аалам. Үгышье haa, муу жэшээ халдабаритай гэдэгтэл, хожомоо ехэ болоод, өөрөө hамга абаhан хойноо, эсэгынгээ муухай аашые баhал дабтажа байха аалам?..

АРБАН НАЙМАТАЙ Аля үhан сэрэгэй албанhaa ерэhэн Цэрэн гэжэ хүбүүнтэй нүхэсэдэг байба. Цэрэн хүбүүн гэрлэе гэжэ Алидаа хэлэхэ, гэртээ урижа, түрэлхидтэеэ танилсуулха гэжэ бододог болобо. Нэгэтэ киногой hүүлээр Аля нүхэр хүбүүгээ гэртээ дахуулжа ерэбэ.

— Сайн байна! — гэжэ хүбүүн богоhо алхаhаар, тон урихаар мэндэшэлбэ. Басагаяа сүмэ гэтэхэеэ hанаhан эхэнь мэндэдэ харюушье хэлэнгүй:

— Энэ ши хаагуур зайжа зуража ябаhанаа ерэбэш! — гэжэ басаганда хандаба. — Хаагуур ябаабши гэнэм! Энэш юун гээшэб? — гээд хүбүүн тээшэ тархяа хазагад гүүлэн асууба.

— Эжы!.. — гэжэ эшэжэ улайшаhан басаганиинь хоолойгоо шэшэрүүлэн дуугарба. — Яана гээшэбта?

— Яана, яана! Байhaар эрые дахуулжа ерэдэг болохошни гү? — гэжэ эхэнь бүришье гаараба.

— Алиин эжы, яана гээшэбта даа? Бидэ муу юумэ хэжэ ябанагүйлди, — гэжэ хүл дээрээ зогсожо байhан хүбүүн тэсэжэ ядаhандаа дуугарба.

— Ши хэн аад, эндэ намайе hургахаа hанаабши? — гэжэ эрээн нюдөөр хүбүүе шэрбэжэрхёод: — Али үбгэншни болоо юм гү? — гэжэ басагандаа хандаба.

Ухаангүй ехээр эшэжэ, орохо нүхэеэ оложо ядаhан басаганиинь харбуулhан годли шэнгеэр газаашаа гүйжэ гарашаба. Хойноhоонь хүбүүн гүйжэ гараа...

Залуу хоёрой hайхан нүхэсэл хожомоо түрэ хуримаар түгэсөөшье haa, хүрьгэн болохо хүнэйнгөө анхан орожо ерэхэдэ, эхын даншье hэнгэргүйгөөр аашалhаниинь хойшоо хориггүйгөөр үнгэршөөгүй. Хүрьгэн хүбүүн hамгандаа хэдышье дуратай haa, хадам эхынгээ тэрэ муухай аашые мартажа шададаггүй.

Басагамни ехэ болоо, наhaяа гүйсөө, хэзээ нэгэтэ залуу хүнтэй наhaяа холбохо байhаниинь зайлашагүй гэжэ эхын hайхан сэдьхэлээр ойлгоhон, тэрээндэ бэеэ бэлдэhэн байгаа haa, тиимэ муухайгаар басагаяа доромжолжо, танигдаагүй залуу хүбүүнэй дурые гутаахагүй бэлэй.

ҮШӨӨ ИИМЭ жэшээ дурдахамни. Тэрээн тухай нэгэ багша хөөрөө hэн. Нютаг бүхэндэ шахуу иимэрхүү юумэнэй тохёолдодог hэн хойно, хүнүүдэй нэрые, газарыень бү дурдая.

Долоодохи класста hурадаг басаганда бэшэг ерэбэ. Эгээл түрүүшын бэшэг. Ямаршье хүн наhан соогоо түрүүшынгээ бэшэг абадаг гээшэ ааб даа. Теэд зарим түрэлхид үхибүүмнай хэнhээ юунhээ бэшэг абаба гээшэб гэжэ үлүү ехэ hонирхол гаргажа, үлөөбхилдэг, нюусаар бэшэгыень уншадаг, тиигэжэ таагүй ябадал гаргадаг ушар дайралдадаг.

Тиимэл ушар долоодохи классай басагантай тохёолдоо бшуу. Басаганай hургуулидаа байхадань, почтальон бэшэг асаржа үгэбэ. Эхэнь басаганайнгаа ерээдүйдэ, тэрэнииень задалаад уншажархёо. Эзэнэйнь зүбшөөлгүйгөөр бэшэг задалдаггүй юм гэжэ тэрэ эхэнэр мэдэхэгүй байгаа юм гү? Али мэдэхэшье haa, басагандаа ерэhэн бэшэг хадань, задалха эрхэтэйб гэжэ ойлгоо ха гү? Түрэhэн үриньшье, аша гушаньшье байг — өөртэнь сэхэ адреслагдаhан бэшэл hаань, хүнэй бэшэг задалжа болодоггүй hэмнай!

Зай, бэшэг задалhанай hүүлээр юун болооб? Басаганиинь буhалгаа татаа, уйлаа, гомдоо. Юундэб гэхэдэ, **хүнэй бэшэг задалха гээшэ муухай ябадал юм, зэмэтэй хүнүүдые сүүдлэжэ болохо** юм гэжэ багшань класстаа хөөрэhэн байгаа бшуу. Зүб! Тэрэ мэтын юумые багша хүн шабинартаа ойлгуулха уялгатай. Габэшье хүүгэдые хүмүүжүүлхэтэеэ хамта түрэлхидыень хүмүүжүүлэлсэхэ юм гэhэн педагогическа эрилтые багша мартаhан байгаа ха. Юундэб гэхэдэ, басаганиинь эхэеэ сүүдтэ үгэхэмни гэжэ ганираа ха юм. Хэрбээ хүүгэдтэеэ ямар хөөрэлдөө хэhэн тухайдаа түрэлхидтэ хэлэhэн байгаа hаань, тиимэ ехэ шууяан болохогүй hэн. Эхэ эсэгээ хүндэлдэг байбал, үхибүүниинь хэнhээшье бэшэг абаа haa, өөрөө асаржа уншуулха бшуу.

Арбаадхан гаран наhандаа эдир хүнэй ухаан бүрилдэнгишье haa, үшөөл үхибүүн зангаа табяадүй ябана ха юм. Шадамар түрэлхид тэрэниие харaада абан, хүүгэдэйнгээ хүн бэеые хүндэлэн, үзэл бодолыень улам хурсадхан хүмүүжүүлхэ гэжэ оролдодог. «Би шамайе түрөөб, ши намайе хүндэлхэ ёhотойш!» — гэhэн эрилтэ табиха эрхэтэй байхын тула түрэлхид тон түрүүн өөhэдыгөө шэмхэжэ үзэдэг байhай даа.

Ц. ДОНДОГОЙ,
журналист.

БУРЯАДАЙ УРАН ЗОХЁОЛШОДОЙ ХОЛБООНДО

1.

Һаяхан Буряадай Уран зохёолшодой холбооной правлени ээлжээтэ зүблөөгөө хэбэ.

Правлениин гэшүүд эндэ сугларжа, хэдэн асуудалнуудые хаража үзэhэн, хэдэн элидхэл шагнаhан байна.

Байгша оной июнь hарын эхеэр Эрхүү хотодо Сибириин, Алас-Дурна зүгэй залуу уран зохёолшодой бүхэсоюзна семинар болоо hэн. Манай залуу уран зохёолшод И. Намсараев, Г-Д. Дамбаев, Вл. Липатов гэгшэд энэ семинарта хабаадалсаа.

Залуу уран зохёолшодой энэ семинар дээрэ манай эдэ түлөөлэгшэдэй зохёолнууд үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдээ. Залуу бэшээшэ, Түнхэн нютагай хүбүүн Илья Намсараевай «Муидаргын үхибүүд» гэжэ рассказуудай ном үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө. Тингэжэ залуу уран зохёолшо Москвада болохо бүхэсоюзна зүблөөндэ хабаадалсахаар зууршалагдаа.

Залуу уран зохёолшодой энэ семинарай дүнгүүд тухай уран зохёолшо Цэрэн Галанов элидхэл хэбэ.

Мүн нүхэр Галанов июнь hapa соо Улаан-Үдэ хотодомнай болож үнгэрhэн залуу драматургнуудай семинарай дүнгүүд тухай хөөрөө.

2.

Эдир бэшэгшэдэй республиканска слёт байгша оной июниин 18—20-ной үдэрнүүдтэ Улаан-Үдэ хотодо болож үнгэрөө hэн.

Эдир бэшэгшэдэй түрүүшын туршалгануудай шэнжэлэл поэтесса Цырен-Дулма Дондокова тэндэ хэhэн юм. Мүн энэ слёт дээрэ уран зохёолшод Г. Чимитов, Ц. Бадмаев, М. Самбуев, Ц. Дондогой, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидадууд Ц. Дугарнимаев, Г. Туденов гэгшэд үгэ хэлээ hэн.

Тиин слёдой дүнгүүд тухай поэтесса Ц-Д. Дондокова мэдээсэл хэбэ.

Һаяхан Буряадай литературын үдэрнүүд Шэтын областиин Агын национальна округто болож үнгэрбэ.

Манай эндэhээ уран зохёолшод Ц-Д Дондокова, Б. Санжин, Г. Чимитов, М. Самбуев гэгшэд ошоо hэн. Эдэ зохёолшоднай Агын округой ажалшадтай уулзаhан, шэнэ зохёолнуудтайгаа танилсуулhан байна. Энээн тухайгаа поэт Г. Чимитов уран зохёолшодой правлениин зүблөөн дээрэ хөөрэжэ үгэбэ.

Манай корр.

МОНГОЛ НОМОЙ АРБАН ХОНОГ

Монголой Арадай хубисхалай илалтын үдэрөөр дашарамдуулан, Буряадай хэблэлэй управлени ба номой худалдаа наймаанай эмхи зургаанай үүсхэлээр монгол номой арбан хоног Улаан-Үдын «Знание» гэжэ номой магазин соо нээгдэбэ. Номдо дуратайшуул олоороо сугларжа, номуудые шэлэбэ.

Аха дүү Монголой номууд совет уншагшадта дүтэ болонхой. Оршуулагдаhан зохёолнуудай дунда ниитэ политическэ номууд олон.

1946 онhoo 1974 он болотор Монгол оронhoo 600 мянган хэhэгээр ниитэ политическэ 67 ном хэблэгдэн гараhан байна. Һүүлэй жэлнүүдтэ хэблэгдэhэн «Монгол арадай хубисхалта намын очеркнууд», «Монголой 1921 оной хубисхалай түүхэ» гэхэ мэтын номууд уншагшадай дунда тараа.

Совет засагай тогтоhон сагhaa хойшо манай гүрэндэ хори гаран ондоо хэлэн дээрэ монгол уран зохёолшодой номууд хэблэгдээ.

Монголой литературын үндэhэ hуури табигша Ц. Нацагдорж, уран зохёолшод Ц. Дамдинсүрэн, С. Удвал, Д. Явуухулан, Ч. Чимид, С. Эрдэнэ гэгшэдэй номууд манай орондо хэдэ дахин хэблэгдэhэн байна. Жэшээнь, Ч. Лодойдамбын номууд найман хэлэн дээрэ арбан гурба дахин 1,4 миллион хэhэгээр, Л. Түдэбэй зохёол табан хэлэн дээрэ долоо дахин, 344 мянган хэhэгээр гараа.

Һүүлэй жэлнүүдтэ гараhан монгол зохёолшодой шэнэ номуудай дунда манда мэдээжэ болоhон Б. Ринченэй роман, новеллэнүүд болон бусад зохёолшодой номууд армян, казах хэлэн дээрэ хэблэгдэжэ, олоной hайшаалда хүртэнхэй.

Дайнай hүүлээр монгол 193 ном манай орондо хэдэн миллион хэhэгээр хэблэгдэжэ, хоер гүрэнэй хани барисаанай хэрэгтэ нилээд нүлөө үзүүлээ.

Б. БАЛЬЖИНИМАЕВ.

ТОЛИ

Вера ТОКТОХОЕВА

УЯНГАТА МҮРНҮҮД

Хуhанда

Голой эрьедэ, добуун дээрэ,
Гансахан хуhан, юундэ ургаабши?
Голхорон гажарhандал тэрэ дороо
Гунхаран ехээр юундэ найгаабши?

Хажууhааш шэртэн шамайе харахадам
Хамагай хэлсэдэгтэл гоёхон байнаш.
Хужарлан, бахархан улам уярхадам,
Хүрин зүрхыем хайлуулhандал болонош.

Гэнтэ бууhан hалхинда сохигдоод,
Гэнэдэhэн бэеш хүлгэнэл мэгдээд,
Бүхы хүсэеэ эршэдэн зангидаад,
Баруулжаал найганаш, бүгтын алдаад.

Шамдал адли hайхан байгаад,
Сэлгеэ талада hуухагүйб гансаараа.
Шэрүүн байдалда ороод байбал,
Шамдал адляар тэмсэхэб шадалсараа.

ДУУШАНДА

Сохюшни сагаан үhые
Сагаан мүнгэнтэй жэшэнэб.
Шэшэрhэн зөөлэн аялгыш
Жэмбүүрэй абяантай жэшэнэб.

Ирагуу дуунайш зэдэлхэдэ,
Эжы, абам hанагдадаг.
Сайбар толгойеш харахадаа,
Сэдьхэлни саанаhaa уярдаг.

Ажабайдал жэгтэй даа.
Амидаран хаанашье hуухаш.
Харин ябаhан лэ газартаа
Хайрата нүхэдөө hанахаш.

Түрэл Буряадаа түүрээн,
Түрэлхи тоонтоёо магтан,
Һайхан дуугаа дуулахадаа,
Һанаарай даа намайгаа.

Сүхэрэл

Нугаhан, галуудай hубариhаар
Нютагаа урагшаа бусахада,
Нээрээ хэлэнэб, абаhаар
Нёлбоhом гарахаа hанадаг.

Шэнэлэн түшэн ябаhан
Шиниингээ саашаа болоходо,
Сэдьхэлни юундэ яаhан
Сүхэрэнги шэрүүн байнаб?

Эжэлhээ таhарhан шубуухай
Эрьежэ бусадаг гэлсэдэг.
Хүйтэржэ холодоhон хүн
Хүрэжэ ерэхэгүй юм гэдэг.

Тиимэhээ зүрхэмни саапаhaa
Тэнсүүриень олоо — гантаагүй.
Тиимэhээ хоёр нюдэнhөөм
Нэгэхэнш нёлбоhон дуhаагүй.

Онтохон

ШАНДАГАН БҮБӨӨЛЖЭН ХОЁР

Хабарай дулаахан үглөөгүүр, хара тужын захада, үдхэн боролжо бургааhан соо шандаган бүбөөлжэн хоёр золгобо ха.

Тэрэ хоёрой шагнахада, хойто хадын оройдо хүхы шубуунай ханхинаса донгодохонь соностоно.

— Ямар гоёор донгодоно гээшэб? — гээд, шандаган шэхэеэ hүрмылгэн байна.

— Харин хүхы, хүхы гэлдээд лэ хүнүүд хэлсэдэг юм. Хүхын донгодохо үедэ үдхэн ногоон ургажа, үхэр мал ногоондо сададаг, үнеэн hүтэй болодог гэлсэгшэ. Тэрэшье тиимэ бэшэ даа, хөөhэтэйхэн айрагыетнай би уулгадаг байхаб, — гээд бүбөөлжэн далияа hэжэрбэ.

— Үнэхөөрөөшье зүб хэлэнэш даа. Намайешье арhаниинь илбархай гээд доромжолдог агша даа. Теэд арhамни илбархайшье haa, мяхамни мяхашагхан, түлеэмни түлэшэгхэн юм даа. Һүүлэй үедэ шандаганай арhа илбархан гэхээ болижо байна гэлсэгшэ. Хотын үйлсөөр шандаганайшье арhан малгайтай эрэшүүл, шандаганай арhан захатай эхэнэрнүүд ябадаг болонхой. Энэмнай hүүлэй үеын моодо болож байгаа ха юм.

— Тиимэл даа, моодо, моодо гэлдэхэ, үhэ жүhөө утаар табидаг залуу хүбүүд, эрээр хубсалhан эхэнэрнүүд дүүрэшөө ха юм даа. Тэдэнэйшни эмэ эрыень асуужа мэдээгүйдэ аргагүй хэбэртэй агша, — гээд бүбөөлжэн пүлшэгэнэнэ.

— Тэрэшье тэрэ даа, нэрэеэ нэрлүүлхэ, мүнхэлхэ гэжэ нэгэ ёhо байха. Намайешни таабарида харуулаад, үеын үедэ хэлсэдэг. Саашаньшье хэлсэхэ байха.

— Юун гэhэн таабари бии юм? — гээд бүбөөлжэниинь асууба.

— Хуhанда хурабши үлгөөтэй, — гээд энээхэн шэхэнэймни үзүүрэй харые хэлэдэг.

Бишье баhал таабарида ороhон байхаб, үни сагhaa хойшо

Баруун оронhoo ерэhэн
Банщин шасар малгайтай,
Хоолой дороо хонхотой
Хоёр hарын хуралтай —

гэжэ ехэ багагүй хэлсэдэг, — гээд шандаган толгой дээрэхи үhээ. Үнэхөөрөөшье малгай шэнги болгон арбайлгана.

— Ямар гоёор хэлээ юм. Хоёр hарын хуралтай гээшэнь ямар удхатай юм? — гээд шандаган гайхангяар асууба.

— Бишни хоёр hара соо хамаг шадалаа гаргажа, донгододог ха юм биб. Тиигэжэл хүнэй хэрэглэхэ сагаан эдеэень элбэг дэлбэг болгоноб гэжэ hанагшаб. Тэрэниешни мэдэхэгүй. Хүхы, хүхы гэлдэхэ юм. Хүхы гээшэ айхабтар залхуу амитан ха юм. Үнгэрхэдөө өөhэдынгөө гаргаhан үндэгэ даража, дальбараа болгохоёо залхуураад, бусадай уургай соо хулгайhaар хэжэрхидэг байха. Тэрэнь үндэгэеэ танихагүй бэшэ ха даа, даражал гарадаг, бэеынгээ ульhaap дальбараа болгожо табидаг юм гэдэг.

Тиигэhээр байтарнь, үхэршэн хүбүүнэй абяан дуулдажа, шандаган шугын оёороор харайба, бүбөөлжэн огторгойдо ниидэжэ гараба ха.

Н. НАМСАРАЕВ.

ГЭРЭЙ ЗООПАРК

Клара Григорьевна Ковалева амитадта ехэ дуратай хүн юм.

Гэртэнь орожо харахада, элдэб түрэлэй жэгүүртэ шубуудай аялга нэгэдэн жэргэхэнь соностоно.

Таhагуудай нэгэндэ олон янзын шубууд бүлэ бүлөөрөө hуулгагданхай.

Эдэнэй зарим нэгэниинь клеткэ соо хаалгатай, нүгөө зариманиинь дуран соогоо ябана.

Австралиин тоти шубууд хүнэй дура сэдьхэл татана. Хэды томо, хүсэтэйшье haa, томоотой янзын тоти шубууд хүршэнэртөө hаалта хэдэггүй хэбэртэй.

Эндэ байhан шубуун бүхэн тусхай тэжээл абадаг. Эдэ бүгэдэ Клара Григорьевнагай ехэ оролдолго ха юм.

Мүн баhа нэгэ түрэлэй шубуудшье өөрынгөө дуран соо байдаг. Жэшээнь, эмэнүүдынь амтатай тэжээлдэ дуратай, харин эрэнүүдынь гашуунда «обтодог» байха юм.

Хэрбээ шубуудай бүхы хоол витаминуудыень нэгэ хээ haa, ямарханшье ресторанай эдеэ хоолhoo дутахагүй хаш.

Тон hонирхолтой зүйлые юуб гэхэдэ, бишыхан амитадай байдаг таhагта Буля гэжэ нэгэ гулабхай Тарзан гэжэ мэлхэйн нюгандa hуунхай ябана.

Дима гэжэ сагаахан үхэр хулгана Поночка г... жэ заряагай хадхуурта нюрган дээгүүр таашаан асхасагаана. Эдэ бүгэдые хаража байхада, яhалхан гайхамаар, hонирхомооршье.

Клара Григорьевнагай үхибүүд Мая, Игорь гэгшад мүн лэ амитадта ехэ дуратай. Тиимэhээ эхэдээ тэдэнэр ходо туhална.

Ф. СОРОКИН.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1). К. Г. Ковалева гулабхай шубуунтаяа. 2). Тэжээмэл амитад.

АВТОРАЙ фото.

ШЭНЭ ТААБАРИНУУД

Гол газарта байдаггүй,
Хаялга газарта байратай,
Хара уhа уудаггүй,
Хагда ногоон хоолтой,
Хахад жэл унтадаг
Хабатай удаан нойртой,
Олоороо зосооhь
байрладаг
Обоо дошо гэртэй.
(Тарбаган).

Хэды армагар шүдэтэйб,
Хүнэй гараар хүдэлэгшэб,
Хэршэмэг мяха
жажалдаггүйб,
Хээгүүр хэбтэhые
суглуулдагби,
Залгиха улаан
хоолойгүйб,
Зондо хэрэгтэй
зэмсэгыньби.
(Тармуур).

Хара хүшэгэ хамагые
хушаа,
Сагаан хүшэгэ хамагые
бодхоо.
(Һүни, үдэр).

Хара аад, хирээ бэшэ,
Эбэртэй аад, үхэр
бэшэ.
Ниидэдэг аад, шубуун
бэшэ.
Малтадаг аад, доргон
бэшэ.
(Сохо).

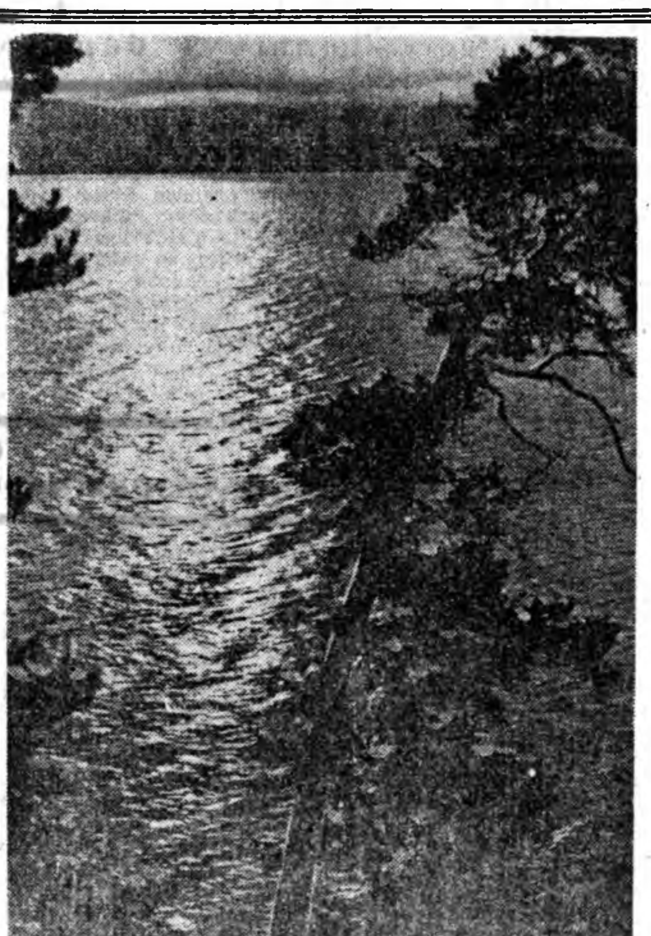
Хүйтэндэ хүбхэгэр
сагаан
Дулаанда дуhал шэнгэн.
(Саhан, бороо).

Тэбхэлжээн бэетэй,
Тэргэ хүлтэй,
Тонно үргэбшэтэй,
Түерhэн гүйдэлтэй,
Тоhон хоолтой,
Тооhон hүүлтэй.
(Ашаанай автомобиль).

Б. НАМСАРАЙНАЙ
суглуулбариhaa.

БАЙГАЛ ДЭЭРЭ

Үзэсхэлэн hайханиие
Үзэхэ, хараха гээ haa,
Үдэшэлэн гү, али
Үглөөгүүр —
Алтан наранай
Аргамжа туяагаа
Байгал далайн
Бараан долгид дээгүүр
Шэдэжэ байхада,
Ошоорой.
Ойлгохот даа
Олондо мэдээжэ далайн
Аршаандал уhанай
Арюун байhыень.
Саландай хүнэй
Сагаан мүнгэ
Сасажархиhан мэтэ
Ялалзаhан зүргэхэн
Ялаагана мэтээр
хэлбэлзээн,
Далайн нюруу дээгүүр
Дабхина саашаа.
Мүшэдэй унаhан мэтэ
Мүнгэн харгы
Уhан дээрэ хашарhатан,
Удаан удаан наадана.
Аалин, аалин...
Аажам далай одоошье
Амарhан мэтээр
Алдалан хэбтэhэн
Абарга баатарые
hануулна.

П. ЯХНОВЕЦКИИН
фотоэтюд.

ЮРӨӨЛНҮҮД

Долоон ханатай
балгааhaa
Добуун дээрэ барижа,
Долоо найман хүбүүдэй
Инбиинь боложо
hуугаарайт.
Арбан ханатай балгааhaa
Ара талада барижа,
Арба гаран хүбүүдэй
Абань боложо
hуугаарайт.

Үдхэhэнтнай мал болог,
Үргэhэнтнай эрэ болог.

Булжамуурай дуугаар
бодожо,
Бэри зангаар
hуугаарайт.

Шулуугүй газарта гэрээ
барижа,
Шоногүй газарта малаа
үдхөөрэйт.

Тоhо эдижэ толотожо,
Торго үмдэжэ яларжа
ябаарайт,
Наян наhа эдлэжэ,
Найман ашанарта
үргүүлжэ ябаарайт.

Хургандаа бариhан
хайшаяа
Хан байса бү хаярайт,
Эжы аба хоёртоо
Эрид үгэ бү хэлээрэйт.

Үрхөөр гараhан
утаантнай
Огторгойдо хүрэжэ байг.

И. АНДРОПОВОЙ
суглуулбариhaa.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Сэсэрлигүүд зунай сагта» — түрүү бэшэг. «Дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэл» — мүрысоон тухай мэдээсэлнүүд — суглуулбари. ТАСС-ай hүүлэй мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаhанда. «Уhа хамгаалха зоныи ойнууд» — М. Шапкинай статья. «Түрүүшын километрнүүд» — А. Сутуринай статья. Редакцида ерэhэн бэшэгүүд.

Гурбадахи хуудаhанда. «Болоhон хилээмэнэй hайхан хангал» — О. Пак гэгшын статья. «Шаморын гайхамшаг зүйл» — А. Шаповаловай статья. Хилын саанаhaa.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. Субботын хуудаhан.

СЭЭХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 13.05—Һүүлэй hонин. 13.10—Мультфильмнүүдэй программа (үнгэтэ). 13.40 — «Совет ороной үхибүүд». «Войди в этот мир». —телевизионно документальна фильм түрүүшынхиэ харуулагдаха. Педагогикын эрдэмэй кандидат И. Н. Гайша оролто үгэ хэлэхэ. 14.15 — «Мүнөөдэр—загаhашадай үдэр». СССР-эй загаhанай ажахын министр А. А. Ишковой пресс-конференци (үнгэтэ). 14.45—«Ан амитадай аймаг (үнгэтэ). 15.45—Миланай «Ла Скала» театрай Москвада зүжэгүүдээ харуулга. «Норма»—В. Беллиниин оперо. ССР Союзай Ехэ театрhaa дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ). 17.25—17.35—Забhарлалга. 17.35. — «Ла Скала» театрай зүжэгэй үргэлжэлэл. 19.00—«Время» —мэдээсэлэй программа. 19.30—Уhа руу дэбхэрэлгээр СССР-эй чемпионат. Киевhээ дамжуулга хэгдэх[э] (үнгэтэ). 19.45—Духовой оркестрэй концерт. Чехословакиhaa дамжуулга хэгдэх[э]. 20.20—«Кино болгон буу[л]гагдаhан уран зохёол». «Гурбан эгэшэ дүүнэр»—уран hа[й]ханай фильм. 22.15—Музей ба выставкын залнуудаар. «Леонардо да Бинчи[н] «Джоконда» зураг — Мос[к]вада (үнгэтэ). 22.40—«Жо[...] —фильм-концерт. 23.20— 23.30—Забhарлалга. 22.3[0] «Время»—мэдээсэлэй про[грамма]. 24.00—Футболоо[р] СССР-эй чемпионат. «Зенит» (Ленинград) —«Динамо» (Москва). Ленинградhaa дамжуулга хэгдэхэ.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 19.00— И. С. Тургенев «Месяц в деревне» — фильм-зүжэг. 1-дэхи хэhэг. 20.40 — Эстрадна концерт.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

«БУРЯАД ҮНЭН» □ 1974 оной июлиин 13. □ 4-дэхи хуудаhан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-00535. Заказ № 00444